UCHWAŁA NR XX/194/16
RADY MIEJSKIEJ BRZEGU

z dnia 20 maja 2016 r.

w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016 - 2022

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), oraz art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz.163, zm.: Dz. U. z 2015 r. poz. 693, poz. 1045, poz. 1240, poz. 1310, poz. 1359, poz.1607, poz. 1830) **Rada Miejska Brzegu**

uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016 – 2022 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brzegu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej Brzegu

Barbara Mrowiec

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BRZEG NA LATA 2016-2022

BRZEG, 2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 3
1. METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ 4
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZEG 8
2.1. LOKALIZACJA I STRUKTURA PRZESTRZENNA 8
2.2. GOSPODARKA 11
2.3. DEMOGRAFIA 12
2.4. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZNEGO 16
3. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ 30
4. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY 40
4.1. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE 40
4.2. GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE 55
5. PODSUMOWANIE ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW 72
6. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ 75
7. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH 83
8. FINANSOWANIE STRATEGII 89
9. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA 90
SPIS TABEL 92
SPIS WYKRESÓW 93
SPIS RYSUNKÓW 94
ZAŁĄCZNIK 1. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta Brzeg 95

WPROWADZENIE

Człowiek, który funkcjonuje w określonych realiach, pomimo zmian współczesnego świata, nadal potrzebuje różnego rodzaju dóbr materialnych, których posiadanie gwarantuje zaspokojenie podstawowych potrzeb i realizację wytyczonych celów życiowych. Współcześnie zapewniają to także posiadane umiejętności i kompetencje. Zróżnicowanie posiadanych dóbr, umiejętności czy kompetencji wpływa na powstawanie kontrastów w funkcjonowaniu jednostek, rodzin, określonych grup czy całych społeczności. Ich niedobory przekładają się na powstanie problemów, najczęściej o charakterze społecznym. Problemy społeczne to zjawiska niepożądane, stanowiące zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania danego społeczeństwa.

Opracowanie i realizacja postanowień niniejszego dokumentu jest rezultatem zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.), z których wynika, iż należy to do obowiązkowych zadań własnych gminy. Strategia umożliwia racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa cele i kierunki działań, których realizacja ma za zadanie efektywne rozwiązywanie problemów społecznych, a także skuteczne przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom przyczyniającym się do powstawania nowych dysfunkcji. Wpłynie to na poprawę jakości życia mieszkańców, zmniejszenie dysproporcji występujących pomiędzy poszczególnymi mieszkańcami gminy Brzeg oraz zapobieganie powstawaniu zjawisk wykluczenia z życia społecznego.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym podstawowe potrzeby i zadania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Podstawą prawną jej opracowania jest art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.). Zgodnie z zapisami przedmiotowej ustawy, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* to dokument identyfikujący podstawowe potrzeby mieszkańców miasta z zakresu pomocy społecznej, uwzględniający przede wszystkim takie grupy jak: rodzina, osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne.

1. METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ

Opracowywanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016 - 2022* przebiegało wieloetapowo. Pierwszym etapem było podjęcie decyzji o rozpoczęciu prac oraz przyjęcie odpowiedniej metodologii. W omawianym procesie wykorzystano model partycypacyjno-ekspercki, który obok udziału społeczności lokalnej angażuje w prace również ekspertów zewnętrznych. Głównym zadaniem ekspertów było opracowanie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy Brzeg, moderowanie spotkania warsztatowego z przedstawicielami społeczeństwa, a także opracowanie finalnej wersji dokumentu. Prace ekspertów rozpoczęło zebranie danych niezbędnych do sporządzenia diagnozy społecznej gminy Brzeg.

16 lutego 2016 roku przeprowadzono konsultacje społeczne z mieszkańcami miasta. W pierwszej części spotkania zaprezentowano najważniejsze dane dotyczące sfery społecznej gminy Brzeg, natomiast druga cześć miała charakter warsztatowy. Uczestnicy zostali podzieleni na 3 grupy tematyczne (rodzina, osoby starsze, niepełnosprawni), w ramach których definiowali najważniejsze problemy występujące w ww. obszarach.

Wyniki diagnozy społecznej gminy Brzeg oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych były podstawą do wypracowania planu rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Realizacja wyznaczonych celów i kierunków działań przyczyni się do rozwiązywania i minimalizowania istniejących problemów społecznych.

Założenia dokumentu są zgodne z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych na poziomie zarówno lokalnym, jak również regionalnym, krajowym i wspólnotowym.

Wykaz osób uczestniczących w spotkaniu konsultacyjnym znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 1. Lista obecności na konsultacjach społecznych w sprawie opracowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* w dniu 16.02.2016 r.

L.p.	Imię i nazwisko	Instytucja
1.	Bielecka Magdalena	Komenda Powiatowa Policji w Brzegu
2.	Bielecki Adam	Komenda Powiatowa Policji w Brzegu
3.	Biss Renata	Rada Miejska Brzegu
4.	Bruzi Ewa	Brzeskie Stowarzyszenie Uniwersytety Trzeciego Wieku
5.	Chimiak Barbara	Brzeskie Stowarzyszenie Amazonek „BSA” Brzeg

L.p.	Imię i nazwisko	Instytucja
6.	Chlebowska Maria	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Brzegu
7.	Denes Danuta	Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Brzegu
8.	Gawlik Jolanta	Zespół Szkół nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Brzegu
9.	Gawryjołek Elżbieta	Urząd Miasta w Brzegu
10.	Grochowska Katarzyna	Publiczne Gimnazjum nr 3 w Brzegu
11.	Hejman Robert	Brzeskie Stowarzyszenie Chorych na SM
12.	Jaros Henryk	Rada Miejska Brzegu
13.	Jurek Monika	Zespół Szkół Budowlanych w Brzegu
14.	Kamion Magdalena	Zespół Szkół Ekonomicznych w Brzegu
15.	Kasprzak Kinga	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Brzegu
16.	Korycki Paweł	Rada Miejska Brzegu
17.	Kużdżał Elżbieta	Rada Miejska Brzegu
18.	Łucyszyn Bożena	Punkt Pomocy Kryzysowej w Brzegu
19.	Łukaszewicz Beata	Zespół Szkół Budowlanych w Brzegu
20.	Makuta Elżbieta	Brzeskie Stowarzyszenie Amazonek „BSA” Brzeg
21.	Malawska Anna	Zespół Szkół nr 1 z Oddziałami Sportowymi w Brzegu
22.	Matuszewski Sebastian	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzegu
23.	Mrowiec Barbara	Rada Miejska Brzegu
24.	Niedźwiecka Celina	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 w Brzegu
25.	Pasierska Iwona	II Liceum Ogólnokształcące w Brzegu
26.	Podgórny Aleksander	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu
27.	Raczyński Marek	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Brzegu
28.	Sobolewska Karolina	Rada Miejska Brzegu
29.	Stefańska Danuta	Publiczne Gimnazjum nr 1 w Brzegu
30.	Surowiec Lidia	Brzeskie Stowarzyszenie Amazonek „BSA” Brzeg
31.	Szary Krzysztof	Straż Miejska w Brzegu
32.	Szcześnik Anna	Publiczne Gimnazjum nr 3 w Brzegu
33.	Twardzik Walerian	Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Brzegu
34.	Weiner Beata	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 w Brzegu
35.	Witkowski Tomasz	Urząd Miasta w Brzegu
36.	Wojtkowski Andrzej	Towarzystwo Rozwoju Ziemi Brzeskiej
37.	Wrębiak-Zięba Wioletta	Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Brzegu
38.	Wróblewska Aleksandra	Rada Miejska Brzegu
39.	Zalewska Alina	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 w Brzegu
40.	Żebrowski Janusz	Rada Miejska Brzegu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022 zgodna jest z następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 195);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1255);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz. 149 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2015 r., poz. 28 ze zm.)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r., poz. 35);
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2015 r., poz. 1045 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2016 r., poz. 195);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 169);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2015 r., poz. 1220 ze zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2015 r., poz. 1916);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2016 r., poz. 65);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 583 ze zm.);

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2016 r., poz. 195);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2016 r., poz. 195);
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. 2015 r., poz. 1240 ze zm.).

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZEG

2.1. LOKALIZACJA I STRUKTURA PRZESTRZENNA

Brzeg to miasto położone w zachodniej części województwa opolskiego, w powiecie brzeskim, ulokowane nad brzegiem rzeki Odry. Według podziału administracyjnego Brzeg jest gminą miejską. Gmina Brzeg od strony północnej graniczy z gminą Lubsza, a od zachodu, południa i wschodu z gminą Skarbimierz.

Rysunek 1. Położenie Brzegu

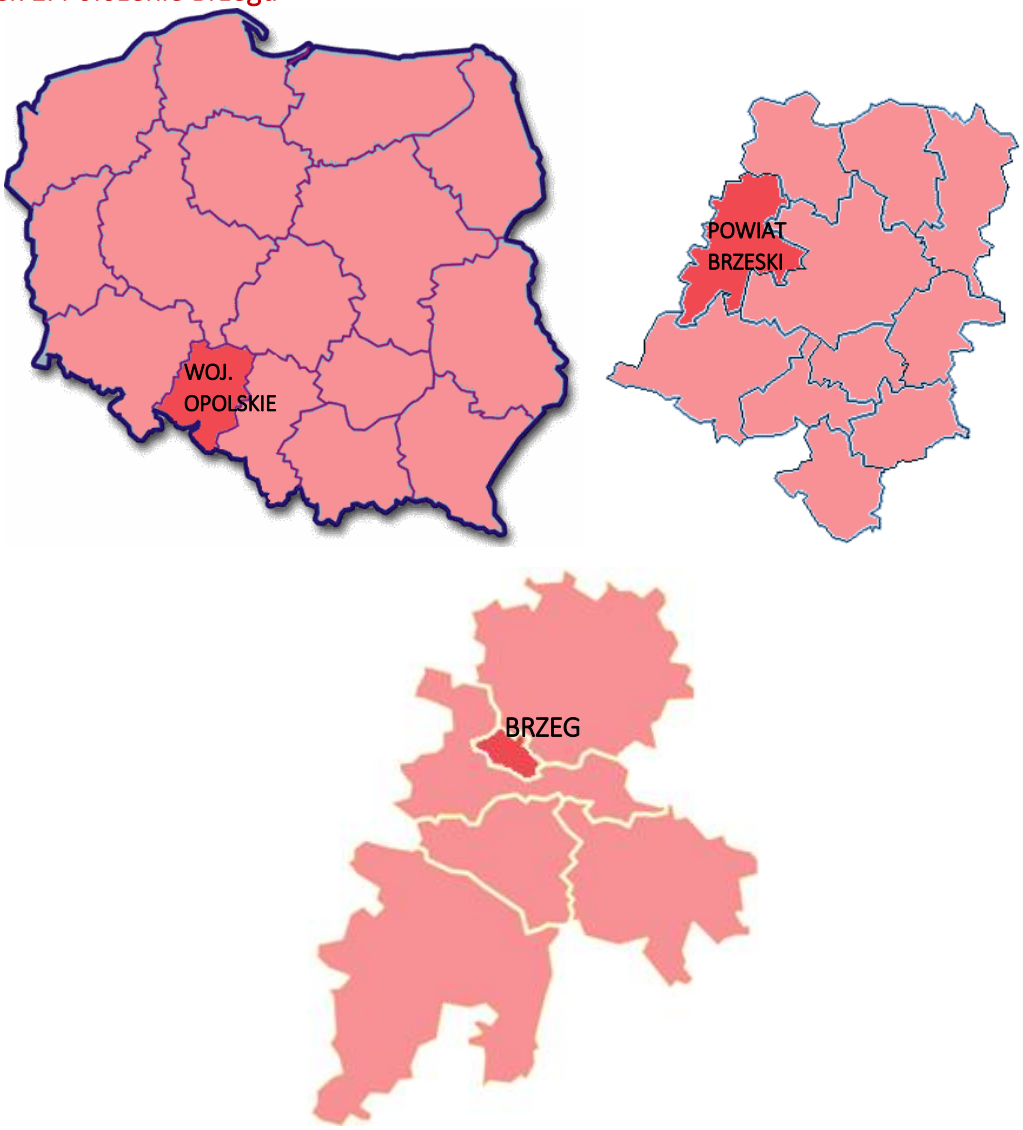

Źródło: Opracowanie własne

Miasto Brzeg zajmuje powierzchnię 14,61 km^2 i należy do największych miast województwa opolskiego, a zamieszkuje je ponad 36,1 tys. osób. Stanowi centrum społeczno-gospodarcze i kulturalne całego powiatu brzeskiego. Zajmuje istotne miejsce w krajowym systemie komunikacyjnym. Brzeg odgrywa także istotną rolę pod względem turystycznym - ważne miejsce w obszarze rzeki Odry, tuż za takimi ośrodkami jak Wrocław i Opole.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (2002) teren, na którym położona jest gmina Brzeg wchodzi w skład makroregionu Nizina Śląska (prowincja: Niż Środkowoeuropejski, podprowincja: Niziny Środkowopolskie). Znajduje się w zasięgu dwóch różnych, pod względem morfogenetycznym i krajobrazowym, mezoregionów: Pradolina Wrocławska (północno-wschodnia cześć miasta) i Równina Wrocławska (część środkowa oraz południowo-zachodnia). Brzeg jest jednostką zurbanizowaną – grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 57,5% całkowitej powierzchni miasta (głównie tereny mieszkaniowe i przemysłowe). W zachodnich i peryferyjnych częściach miasta dominują użytki rolne, które użytkowane są szczególnie jako ogródki działkowe. Tereny zadrzewione występują z kolei w postaci parków miejskich, nie zajmują jednak znacznych powierzchni. Struktura przestrzenna miasta Brzeg odznacza się następującymi cechami: duże obszary zabudowy i skomplikowana struktura przestrzenna tych obszarów, niski stopień zalesienia, przebieg dróg o znaczeniu ponadregionalnym, a także przebieg żeglownej drogi wodnej.

Brzeg posiada czytelną strukturę przestrzenną terenów zabudowanych, na którą składa się wiele różnych typów układów przestrzennych, od historycznych po współczesne. Wyszczególnić należy:

- układ urbanistyczny średniowiecznego miasta lokacyjnego wraz z zabudową Zamku Piastowskiego – układ najstarszy i najcenniejszy. W pierwotnym kształcie, jedynie z niewielkimi przekształceniami, zachował się plan miasta lokowanego z czytelnym układem szachownicowym ulic i wydzielonymi kwartałami zabudowy;
- układy ruralistyczne – zachowane w układzie przestrzennym miasta pozostałości średniowiecznych wsi (Rataje, Rybarze, Stary Brzeg). Najlepiej zachował się układ ulicowo-placowy dawnej wsi Stary Brzeg;
- XIX-wieczna zabudowa (w pierścieniu ulic: Partyzantów, Robotniczej, Armii Krajowej, Jana Pawła II, Piastowskiej i Powstańców Śląskich) wokół plant, będąca zespołem reprezentacyjnej zabudowy willowej i gmachów użyteczności publicznej wraz z towarzyszącą zabudową wolnostojących kamienic mieszkalnych;

- osiedle mieszkaniowe z początku XX wieku (obręb ulic: Wolości, Kardynała Wyszyńskiego, Armii Krajowej i Robotniczej) – cechuje się m.in. dużymi kwartałami zabudowy, dużymi posesjami i obrzeżnym sytuowaniem kamienic. Do zespołu wkomponowana została jednak zabudowa współczesna w postaci bloków;
- zespół zabudowy mieszkaniowej (rejon ulic: Księcia Jerzego II Piasta, Mickiewicza, Szkolnej, Łokietka, Ofiar Katynia i Wita Stwosza) – zabudowa zwarta lub półzwarta, występująca wzdłuż ulic tworząca ciągłą pierzeję zabudowy, której układ także został zaburzony wskutek rozwoju budownictwa współczesnego;
- Czerwone Koszary (kwartał ulic: Wileńska, Grunwaldzka, Wolności i Robotnicza) – jeden z najwartościowszych układów przestrzennych miasta Brzeg. Cechuje się spójnością rozwiązań architektonicznych oraz użytych podczas budowy materiałów;
- dawne koszary pionierkaserne pochodzące z lat 30-tych XX wieku - obecnie są osiedlem mieszkaniowym. Zespół cechuje się dużymi wartościami kulturowymi i zajmuje teren pomiędzy ulicą Żeromskiego a ulicą Kościuszki;
- osiedle mieszkaniowe (w kwartale ulic: Zielona, Słoneczna, Wileńska i Wrocławska) z okresu międzywojennego. Osiedle to jest przykładem zastosowania zasad Bauhausu (architektura funkcjonalna – łączenie technik i wyrobów użytkowych ze sztuką) i tworzy je zabudowa jednorodzinna, dwurodzinna, wielorodzinna i szeregowa;
- Zacisze, inaczej osiedle kolejarskie – jest osiedlem robotniczym, powstało w okresie międzywojennym w rejonie ulic: Słowackiego, Górnośląskiej, Katowickiej, Reymonta, Broniewskiego, Korfantego i Poznańskiej. Dominuje tu zabudowa dwurodzinna.
- zespół jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej Parkowa I – osiedle mieszkaniowe z okresu międzywojennego, usytuowane w rejonie ulic: Konopnickiej, Kusocińskiego i Fredry. Nie posiada ujednoliconych cech architektonicznych;
- zespół zabudowy garnizonu wojskowego – zlokalizowany we wschodniej części miasta, teren zamknięty, przez co nie można dokonać jego historyczno-kulturowej oceny.

W okresie powojennym nadal rozwijano zabudowę mieszkaniową na terenie miasta Brzeg. Zrealizowano szereg zespołów zabudowy – osiedli. Zaliczyć należy do nich m.in.: osiedle Westerplatte (ul. Chocimska, Poprzeczna), osiedle Szymanowskiego (ul. Słowackiego – Szymanowskiego), osiedle Morcinka (ul. Makarskiego – Morcinka), Parkowa II (ul. Jodłowa

– Konopnicka – Jaśminowa – Plantowa), a także zespół zabudowy w rejonie ulic: Włościańskiej – Króla Jana III – Wiedeńskiej – Marysieńki oraz rejonie ul. Sikorskiego – Chorążych – Pierwszej Brygady.

2.2. GOSPODARKA

Brzeg jest bardzo ważnym ośrodkiem gospodarczym na terenie województwa opolskiego. Miasto położone jest w strefie urbanizacji i uprzemysłowienia pasma Opole – Wrocław. Pomimo zmniejszenia znaczenia przemysłu dla gospodarki miasta, nadal odgrywa on duże znaczenie. Najważniejszymi gałęziami są: przemysł spożywczy, maszynowy i elektrotechniczny. Największym zakładem przemysłowym w Brzegu i jednocześnie jednym z największych producentów wyrobów cukierniczych w Polsce jest Przedsiębiorstwo Wyrobów Cukierniczych ODRA S.A. (producent m.in.: cukierków w czekoladzie, czekoladek, chałwy, karmelków, sezamków i drażetek), które jest częścią Grupy Kapitałowej Otmuchów. Do największych podmiotów na terenie gminy Brzeg zalicza się również takie zakłady jak:

- Fabryka Silników Elektrycznych „BESEL" S.A.; obecnie wchodzi w skład Grupy Cantoni (lider w produkcji silników elektrycznych w Polsce);
- AGROMET PILMET Sp. z o.o.; wchodzi w skład grup kapitałowej Unia Group (największy w Polsce producent maszyn rolniczych);
- „Meprozet" Sp. z o.o. Brzeska Fabryka Pomp i Armatury (producent pomp, przepompowni, armatur);
- Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica" S.A., Zakład Produkcyjny w Brzegu (największy w Polsce i jeden z największych w Europie Środkowej przetwórca nasion oleistych i producent tłuszczów roślinnych);
- UNIBAX Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny w Brzegu (producent włókniny puszystej);
- P.P.H. „Szumlakowski" Sp. z o.o., Zakład Produkcji i Remontu Cystern Drogowych (produkcja, remont, modernizacja autocystern, naczep i przyczep do przewozu materiałów niebezpiecznych, sypkich i spożywczych);
- Bartling – Polska Zakład Produkcyjny Opakowań z Tworzyw Sztucznych Sp. z o.o. (producent opakowań sztucznych).

Wyżej wymienieni producenci to największe podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie miasta Brzeg. Ich marki rozpoznawalne są w całym regionie, a niektóre w kraju czy nawet w Europie Środkowej (w szczególności produkty ZT „Kruszwica" S.A.).

2.3. DEMOGRAFIA

W 2015 roku Brzeg był zamieszkiwany przez 36 182 osoby. Liczba ludności, począwszy od 2010 roku, systematycznie ulegała zmniejszeniu. Wielkość ta na przestrzeni badanych lat spadła łącznie o 3,1% (tj. o 1 147 osób). Największy spadek odnotowano pomiędzy rokiem 2014 i 2015, tj. o 1,3%. Długotrwałe utrzymywanie się takiej tendencji może prowadzić do zmian negatywnie oddziałujących na funkcjonowanie gminy. Prognozy demograficzne coraz częściej ostrzegają o problemie wyludniania się dużych polskich miast. Wpływa na to wiele czynników, jednym z nich są migracje ludności na tereny podmiejskie, w poszukiwaniu korzystniejszych warunków życia.

Wykres 1. Liczba ludności w Brzegu

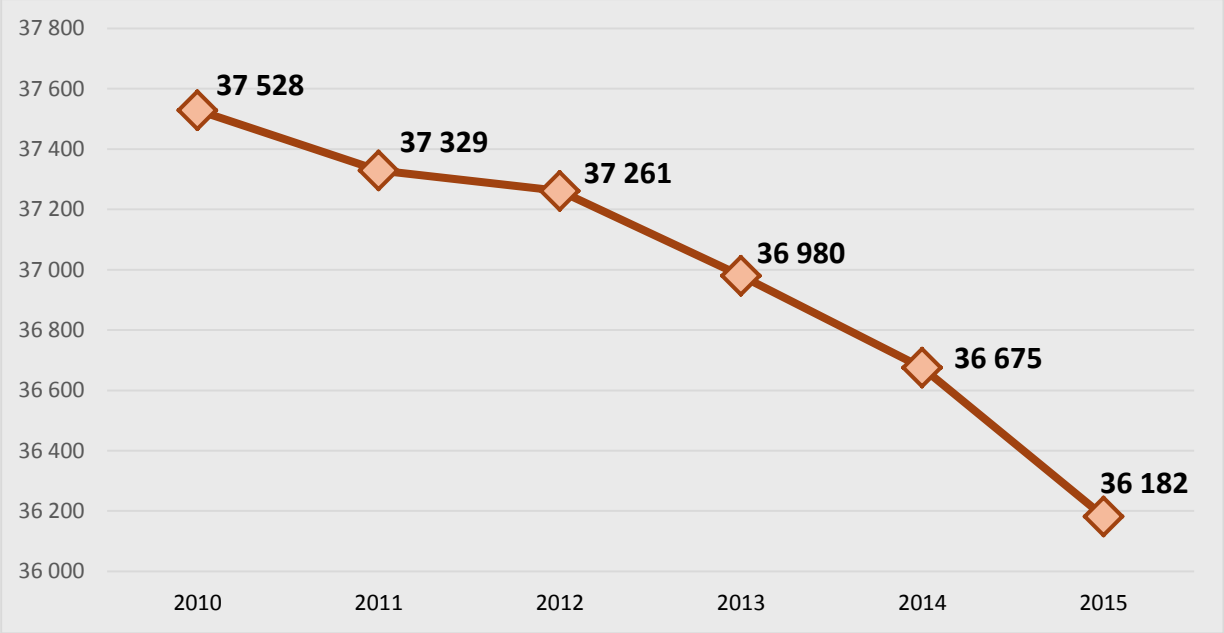

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Poniższe dane statystyczne za lata 2010-2015 wskazują na systematyczny spadek liczby ludności w trzech pierwszych grupach wiekowych: w grupie 0 – 19 lat spadek o 12,5%, 20 – 39 lat o 8,5%, natomiast w grupie 40 – 59 lat o 10,5%. Pozostałe dwie grupy (60 – 79 lat

i powyżej 80 lat) odznaczają się stałym wzrostem liczebności, odpowiednio o 19,1% i 27,4%. Świadczy to o starzeniu się brzeskiego społeczeństwa.

Tabela 2. Liczba ludności wg grup wiekowych

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0 – 19	7333	7122	7062	6843	6744	6417
20 – 39	11323	11266	11157	11035	10768	10361
40 – 59	10764	10551	10396	10197	10039	9639
60 – 79	6785	7002	7200	7399	7577	8079
powyżej 80 lat	1323	1388	1446	1506	1547	1686

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta w Brzegu

Zjawisko to znajduje potwierdzenie na wykresie obrazującym liczbę ludności wg ekonomicznych grup ludności.

Wykres 2. Ludność wg grup ekonomicznych

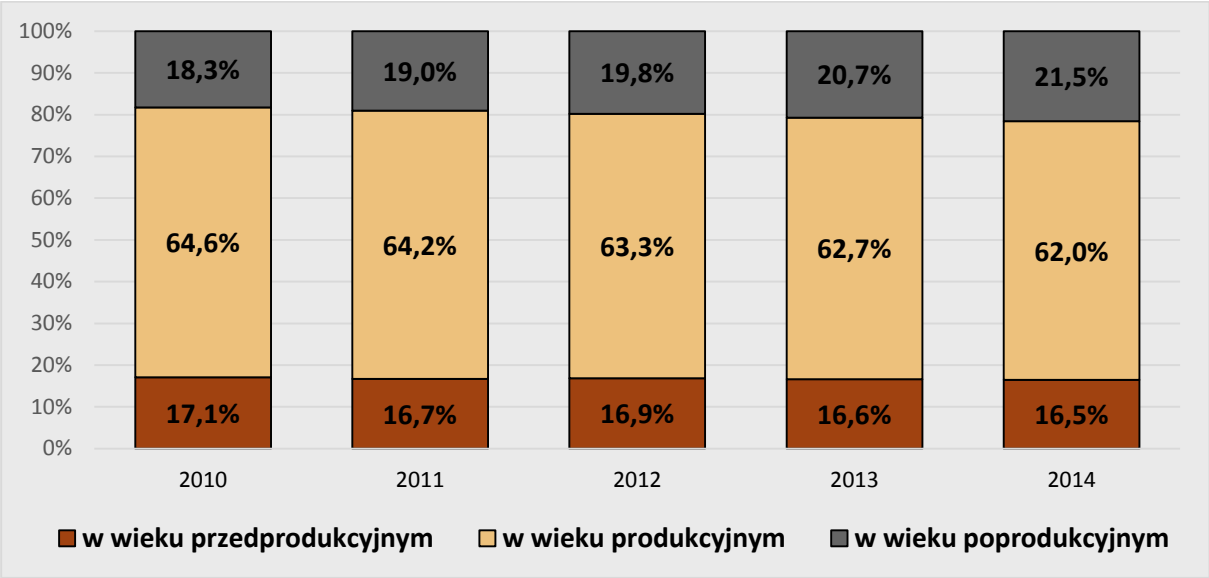

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

W latach 2010-2014 odnotowano znaczny przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (tj. o 15,5%, czyli o 1036 osób), podczas gdy w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym odnotowano jej spadek (odpowiednio o 5,8% i 6,3%). Powyższe dane wskazują, że gmina Brzeg, podobnie jak wiele innych gmin w całej Polsce, zmaga się z coraz

powszechniejszym zjawiskiem określanym mianem „starzenia się polskiego społeczeństwa". Przyczynami takiego zjawiska są: zwiększająca się długość życia, model rodziny z jednym dzieckiem oraz zmiana podejścia do priorytetów życiowych. Ludzie skupiają się na indywidualnym kształceniu, rozwijaniu kariery zawodowej, a w momencie ustatkowania decydują się na potomstwo. Konsekwencją takiego stanu rzeczy są nowe wyzwania dla polityki społecznej i gospodarczej.

Poniższy wykres, tzw. piramida wieku, przedstawia różnice w liczbie kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych.

Wykres 3. Piramida wieku dla gminy Brzeg

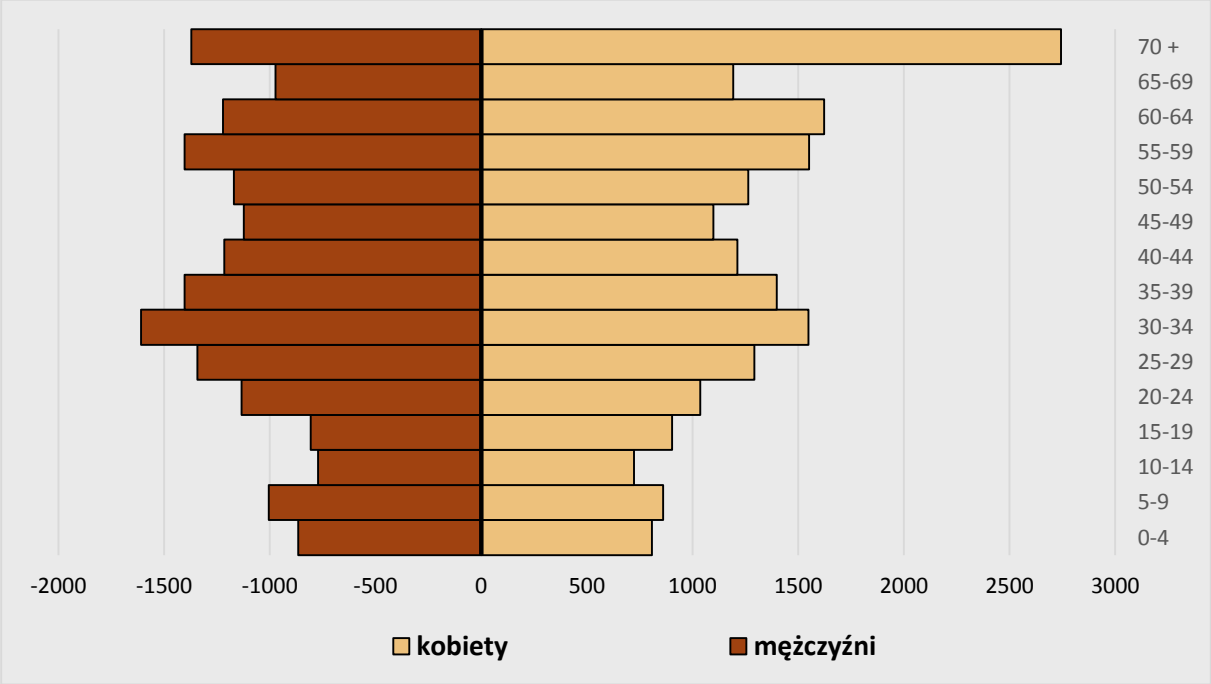

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Piramida wieku jest szczegółową strukturą ludności wg płci i poszczególnych grup wiekowych. Tym samym stanowi podstawę do określania wielu konsekwencji społeczno-gospodarczych, zarówno obecnie jak i w przyszłości. Piramida wieku dla gminy Brzeg jest zbliżona do typu regresywnego – węższa podstawa, rozszerzająca się wraz ze wzrostem wieku. Nieregularne kształty piramidy wskazują na okresy wyżów i niżów demograficznych. Brzeskie społeczeństwo starzeje się, a wg statystyk Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku średnia wieku mieszkańca Brzegu wynosiła 41,5 lat (kobiety – 43,5 lat, mężczyźni – 39,2 lat). Dla porównania średni wiek mieszkańca Polski wynosił 40,6 lat.

Wskaźniki obciążenia demograficznego dla gminy Brzeg są na bardzo wysokim poziomie - średnio na 100 osób w wieku aktywności zawodowej przypadają 61,3 osoby w wieku nieprodukcyjnym oraz średnio 34,8 osoby w wieku poprodukcyjnym. Ponadto wskaźniki te na przestrzeni analizowanych lat odnotowały znaczny przyrost (odpowiednio o 6,6 pkt. i 6,5 pkt.). Największy przyrost wartości odnotowano w przypadku wskaźnika liczby osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Przyrost ten nastąpił aż o 23,7 pkt. Na podstawie zaprezentowanych wskaźników można wnioskować, że Brzeg jest miastem, w którym niekorzystne zmiany demograficzne zachodzą w bardzo szybkim tempie.

Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,7	55,7	57,9	59,5	61,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	107,2	113,8	117,4	124,9	130,9
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	28,3	29,7	31,2	33,1	34,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

Niekorzystne trendy demograficzne w Brzegu są także konsekwencją ruchu migracyjnego, który obrazowany jest poprzez wskaźnik salda migracji (różnica pomiędzy liczbą zameldowań a wymeldowań), który na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się na wysokim, ujemnym poziomie. Analiza migracji wg kierunków wskazuje iż 163 osoby w 2014 roku wyemigrowały do innych miast, 276 na obszary wiejskie (saldo migracji wewnętrznych na poziomie -170), a 71 poza granice kraju (saldo migracji zagranicznych -53). Najsilniejszą determinantą procesu migracyjnego jest dążenie do poprawy warunków życia.

Wykres 4. Przyrost naturalny i saldo migracji

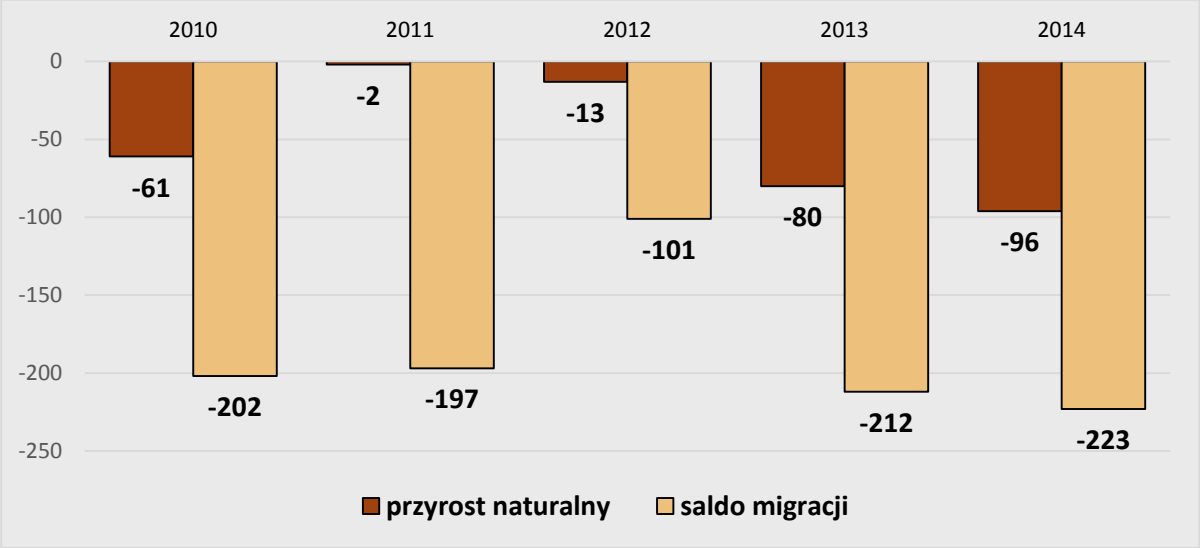

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym stan liczby ludności jest przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów). Wartości tego wskaźnika w analizowanych latach osiągały wartości ujemne. Jest to efekt przede wszystkim niskiej dzietności. W 2014 roku w Brzegu, wg danych GUS, urodziło się 299 dzieci. Tym samym stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, czyli wskaźnik dynamiki demograficznej, wynosi 0,76 i jest niższy od wskaźnika dla powiatu brzeskiego (0,89) oraz województwa (0,88), a więc obrazuje mniej korzystną sytuację na terenie gminy. Wartości wskaźników w przedziale od 0 do 1 wskazują, iż roczna liczba urodzeń żywych nie kompensuje rocznej liczby zgonów, w związku z czym liczebność danej populacji maleje.

2.4. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Na terenie gminy Brzeg funkcjonuje wiele podmiotów, których celem jest działalność na rzecz rozwoju lokalnego oraz budowanie zintegrowanego społeczeństwa. Są to placówki edukacyjne, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, jak również placówki służby zdrowia czy ośrodki zajmujące się działalnością sportową. Ich sprawne funkcjonowanie gwarantuje wysoką jakość świadczonych usług skierowanych przede wszystkim do lokalnego społeczeństwa, a tym samym zapewnia ukierunkowanie na minimalizowanie pojawiających się problemów, zapewniając włączenie części osób wykluczonych z życia społecznego.

EDUKACJA

Na terenie gminy Brzeg znajduje się 1 żłobek, 10 przedszkoli, 3 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 2 zespoły szkół, w skład których wchodzą po jednej szkole podstawowej i jednym gimnazjum.

Tabela 4. Wykaz placówek oświatowych, dla których organem założycielskim jest gmina Brzeg

PRZEDSZKOLA
Przedszkole Publiczne nr 1, ul. Jana Pawła II 7; Przedszkole Publiczne nr 2, ul. Ofiar Katynia 9; Przedszkole Publiczne nr 3, ul. Zielona 3; Przedszkole Publiczne nr 4, ul. Bolesława Chrobrego 37; Przedszkole Publiczne nr 5, ul. Bohaterów Monte Cassino 1; Przedszkole Publiczne nr 6, ul. Wysoka 1; Przedszkole Publiczne nr 7 Integracyjne, ul. Gaj 1; Przedszkole Publiczne nr 8, ul. Towarowa 2; Przedszkole Publiczne nr 10, ul. Ks. Makarskiego 3; Przedszkole Publiczne nr 11, ul. Spacerowa 3;
SZKOŁY PODSTAWOWE
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Bolesława Chrobrego 13; Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Kamienna 2; Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5, ul. Robotnicza 22;
ZESPOŁY SZKÓŁ
Zespół Szkół Nr 1 z Oddziałami Sportowymi (Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6 i Publiczne Gimnazjum nr 2), ul. Poprzeczna 16; Zespół Szkół Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi (Publiczna Szkoła Podstawowa nr 8 i Publiczne Gimnazjum nr 4), ul. Lompy 1
GIMNAZJA
Publiczne Gimnazjum nr 1, ul. Oławska 2; Publiczne Gimnazjum nr 3, ul. Bohaterów Monte Cassino 14;

Źródło: www.brzeg.pl

Funkcjonują także placówki prywatne, tj.: Niepubliczny Żłobek „Słoneczko" (ul. Nysańska 21), Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Akademia Skrzata" (ul. M. Konopnickiej 2), Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Kolorowy Świat" (ul. Łokietka 26), Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Akademia Skrzata Bis" (ul. M. Konopnickiej 2), Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Św. Tomasza z Akwinu w Brzegu (ul. Młynarska 12). W Brzegu znajduje się także Zespół Szkół Specjalnych: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 7 Specjalna w Brzegu, Publiczne Gimnazjum Specjalne w Brzegu oraz Specjalna Szkoła Przysposabiająca do Pracy w Brzegu (ul. Mossora 4). Ponadto na terenie Brzegu znajdują się:

– Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Józefa Elsnera, ul. Piastowska 18;

- I Liceum Ogólnokształcące, ul. Armii Krajowej 7; II Liceum Ogólnokształcące, ul. 1 Maja 7; Zespół Szkół Budowlanych, ul. Kamienna 3; Zespół Szkół Ekonomicznych, ul. Jana Pawła II 28; Zespół Szkół Zawodowych nr 1, ul. Słowiańska 18; Zespół Szkół Medycznych, ul. Ofiar Katynia 25;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Kardynała Wyszyńskiego 23;
- Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna, ul. Młynarska 12.

Brzeg jest miastem, które pełni znaczące funkcje ośrodka edukacyjnego.

Na przestrzeni analizowanych lat liczba uczniów w placówkach oświatowych ulegała zmianom. W przypadku przedszkoli, liczba dzieci od roku szkolnego 2010/11 do roku 2013/14 zwiększyła się o 10,5%, a następnie, w kolejnym badanym roku zmniejszyła się o 5,2%. Wspomniany wzrost spowodowany był w głównej mierze zwiększonym zapotrzebowaniem na realizację edukacji przedszkolnej oraz wyżem demograficznym. Spadek w roku szkolnym 2014/15 związany był z faktem, iż od tego roku sześciolatki urodzone w pierwszej połowie roku zaczęły uczęszczać do szkół podstawowych. Z kolei w szkołach podstawowych liczba uczniów do roku 2012/13 zmniejszyła się (łącznie o 3,4%), a następnie systematycznie wzrastała (między rokiem 2012/13 a 2014/15 o 7,4%). Liczbę uczniów w brzeskich gimnazjach cechowała stała tendencja spadkowa (w analizowanych latach spadek liczby uczniów łącznie o 17%). Rokroczna stała tendencja spadkowa liczby uczniów w gimnazjach spowodowana jest niżem demograficznym, a także migracją ludności.

Tabela 5. Liczba dzieci w przedszkolach oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjów

Wyszczególnienie	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Przedszkola	1 036	1 062	1 121	1 145	1 085
Szkoły podstawowe	1 918	1 886	1 853	1 961	1 991
Gimnazja	1 237	1 144	1 106	1 057	1 027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych, w tym o wynikach sprawdzianu i egzaminu Gminy Brzeg w roku szkolnym 2014/2015”

W latach 2010-2014 wartości współczynników skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w gminie Brzeg ulegały zmianom i ostatecznie w roku 2014 osiągnęły niższy poziom niż w roku 2010. Wskaźnik ten jest obliczany jako stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do łącznej liczby osób odpowiadających temu poziomowi kształcenia.

Tabela 6. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w gminie Brzeg

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	98,74	100,47	101,99	101,33	97,62
Gimnazja	116,24	109,67	108,95	109,63	107,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wyniósł 97,6%, natomiast dla gimnazjów 107,9%. Dla powiatu, województwa i kraju wskaźniki te przyjmują odpowiednio znacznie niższe wartości. Szczególnie wysoki, dla gminy Brzeg, jest wskaźnik dla gimnazjów, co spowodowane jest uczęszczaniem do brzeskich gimnazjów uczniów spoza miasta.

Wykres 5. Wskaźniki skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w 2014 roku w gminie Brzeg w porównaniu z danymi dla powiatu, województwa i kraju

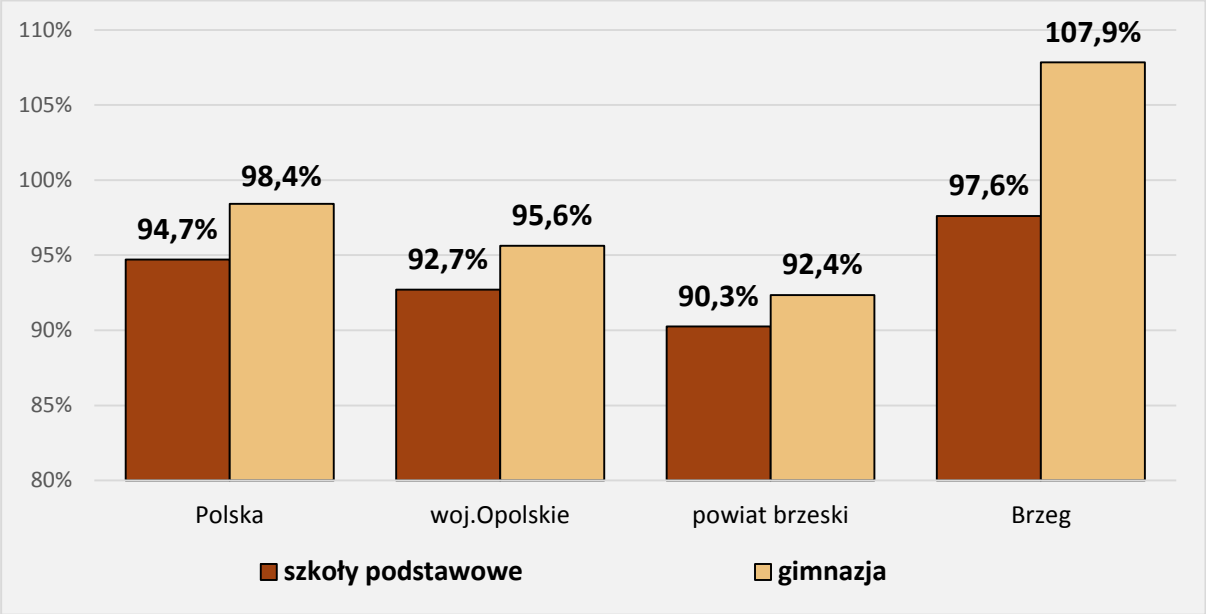

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

Na przestrzeni lat 2011-2014 średni wynik sprawdzianu uczniów kończących szkoły podstawowe na terenie miasta Brzeg ulegał znacznym zmianom. Najwyższy wynik został osiągnięty w 2011 roku – 23,9 pkt, podczas gdy najniższy w roku 2013 – 21,1 pkt.

Tabela 7. Wyniki sprawdzianu uczniów kończących szkoły podstawowe w gminie Brzeg

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014

Liczba uczniów przestępujących do sprawdzianu	b.d.	314	334	298	294
Średni wynik (w pkt)	b.d.	23,9	21,4	21,1	23,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową w 2015 roku został podzielony na dwie części. Pierwsza część obejmowała wiedzę z języka polskiego oraz matematyki, druga część z języka obcego. Średni wynik sprawdzianu z obu części, uzyskany przez uczniów brzeskich szkół, był o 1,4 p.p. wyższy niż średnia w powiecie, natomiast o 0,1 p.p. niższy niż średnia w województwie. W gminie Brzeg uczniowie szkół podstawowych z części obejmującej język polski uzyskali średnio 72,2%, matematykę 59,2%, natomiast z języka angielskiego 78,5%. Niemal w każdym przypadku wyniki z poszczególnych działów dla szkół podstawowych w Brzegu były wyższe niż średnie wyniki dla całego powiatu czy województwa.

Tabela 8. Średni wynik % sprawdzianu uczniów szkół podstawowych w gminie Brzeg w porównaniu ze średnimi wynikami dla powiatu i województwa w 2015 roku

Wyszczególnienie	Gmina Brzeg	Powiat brzeski	Województwo opolskie
Liczba uczniów przestępujących do sprawdzianu	284	717	7 808
Średni wynik % - ogółem, w tym:	65,9	64,5	66,0
- język polski	*72,2*	*70,4*	*71,8*
- matematyka	*59,2*	*58,2*	*59,9*
- język angielski	*78,5*	*75,2*	*78,1*
- język niemiecki	-	*70,5*	*75,5*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Uczniowie brzeskich gimnazjów w 2015 roku osiągnęli stosunkowo wysokie wyniki z poszczególnych części egzaminu gimnazjalnego – wyższe niż średnie dla powiatu oraz na zbliżonym poziomie ze średnimi wynikami dla województwa. Dla porównania w 2014 roku pomimo, iż w niektórych przypadkach średnie wyniki były wyższe niż w roku 2015 to istniały znacznie większe dysproporcje w zestawieniu ze średnimi wynikami, przede wszystkim dla województwa. Uczniowie brzeskich gimnazjów w 2015 znacząco wyróżnili się w części dotyczącej języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym, osiągając wyraźnie wyższy wynik niż średnia w powiecie czy województwie.

Tabela 9. Średnie wyniki % egzaminu gimnazjalnego w gminie Brzeg w porównaniu z wynikami dla powiatu i województwa w 2014 i 2015 roku

Wyszczególnienie	Część humanistyczna		Cześć matematyczno-przyrodnicza		Język angielski		Język niemiecki	
	język polski	historia i WOS	matematyka	przedmioty przyrodnicze	podstawa	rozszerzenie	podstawa	rozszerzenie
2015								
Gmina Brzeg	60,9	60,6	47,5	46,6	66,5	47,6	68,4	80,3
Powiat brzeski	58,6	58,9	44,9	45,4	62,5	41,2	60,2	49,4
Województwo opolskie	60,3	62,3	46,7	48,7	66,9	47,0	68,0	65,4
2014								
Gmina Brzeg	66,4	56,9	45,1	49,0	67,8	45,1	54,1	48,8
Powiat brzeski	62,5	54,6	42,1	47,4	62,7	39,9	47,6	43,1
Województwo opolskie	65,8	57,8	45,8	51,1	68,1	47,3	65,5	59,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Gmina Brzeg aktywnie wspiera dzieci i młodzież w ich rozwoju. Na ten cel pozyskiwane i przekazywane są liczne środki w ramach różnych projektów, np.: „Opolska eSzkoła, szkołą ku przyszłości" (realizowany w ramach RPO Województwa Opolskiego na lata 2007-2013), „Uczeń zaradny, skuteczny i szczęśliwy" (w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013, gmina partnerem projektu), „Fascynujący świat nauki i technologii", „Szkoły dla Ekorozwoju" czy „Działam, odkrywam, poznaję – dobre wsparcie na starcie" (innowacyjny projekt polegający na prowadzeniu nauki bez podręczników). Przytoczone projekty to tylko nieliczne przykłady zrealizowanych na terenie gminy Brzeg edukacyjnych programów rozwojowych.

Gmina Brzeg realizuje także zadania związane z pomocą materialną dla dzieci i młodzieży w zakresie przyznawania stypendiów socjalnych i zasiłku szkolnego oraz Rządowy Program „Wyprawka Szkolna". W roku szkolnym 2014/2015 liczba uczniów korzystających z pomocy materialnej w zakresie stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych, na terenie gminy Brzeg, zwiększyła się o dwie osoby (w zestawieniu z danymi za rok szkolny 2013/2014), niemniej jednak znacznie zwiększyła się kwota środków wydatkowanych na ten

cel (niemal dwukrotnie). W tym samym okresie zmniejszyła się liczba uczniów korzystających z Rządowego Programu „Wyprawka Szkolna" o 19 osób. Z pomocy wskazanego Programu w roku szkolnym 2014/2015 korzystało łącznie 271 uczniów, w tym 104 z niepełnosprawnościami. Program ten ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych i wspieranie rozwoju edukacyjnego uczniów, w tym w formie pomocy finansowej na zakup podręczników.

Tabela 10. Dane dotyczące korzystających z pomocy materialnej oraz Programu Rządowego „Wyprawka Szkolna"

Korzystający z stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych				
	Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów	Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych	Łączna liczba uczniów	Wydatkowane środki, w tym środki własne gminy (w zł)
2013/2014	212	57	269	154 410,20 w tym 30 882,04
2014/2015	214	57	271	278 666,00 w tym 53 038
Korzystający z Rządowego Programu „Wyprawka Szkolna"				
	Liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie poza kryterium dochodowym	Liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie na podstawie kryterium dochodowego	Liczba uczniów z niepełnosprawnościami	Łączna liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie
2013/2014	42	162	86	290
2014/2015	43	124	104	271

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych, w tym o wynikach sprawdzianu i egzaminu Gminy Brzeg" za rok szkolny 2013/2014 i 2014/2015

KULTURA

Brzeg jest jednym z ważniejszych ośrodków kulturalnych w regionie. W mieście funkcjonuje jedno z najciekawszych centrów kulturalnych w kraju, nawiązujące do tradycji mecenatu kulturalnego Piastów Śląskich. Prężnie działające Brzeskie Centrum Kultury wraz z Muzeum Piastów Śląskich organizuje liczne wydarzenia kulturalne i artystyczne na skalę ogólnopolską, jak i międzynarodową, przyciągając zainteresowanych. Kultura w Brzegu od wieków zajmuje bardzo ważne miejsce, a muzyka, literatura, plastyka czy teatr stanowiły nieodłączny element życia całego miasta. W gminie Brzeg funkcjonuje wiele ważnych

instytucji kultury. Ponadto rokrocznie organizowanych jest wiele ważnych, rozpoznawalnych na szeroką skalę wydarzeń kulturalnych.

Najważniejszą instytucją kultury, funkcjonującą na terenie miasta Brzeg jest Brzeskie Centrum Kultury. Jest to samorządowa instytucja kultury powołana do edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury. Swą działalnością obejmuje:

- Dom Kultury (ul. Mleczna 5),
- Galerię Sztuki Współczesnej BCK (Rynek-Ratusz),
- Amfiteatr Miejski (ul. Chrobrego 37),
- Punkt Informacji Turystycznej (Rynek-Ratusz),
- a także reaktywowane w 2004 roku, działające w budynku Domu Kultury, „Kino Centrum".

Do podstawowych, statutowych zadań instytucji należą w szczególności:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- organizacja imprez kulturalnych oraz form aktywności w dziedzinie kultury,
- tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego i zainteresowanie wiedzą o sztuce,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturowych,
- upowszechnianie i promocja wydarzeń kulturalnych,
- promocja turystyki oraz miejsc atrakcyjnych turystycznie na terenie gminy Brzeg,
- dystrybucja i sprzedaż materiałów promujących gminę jako miejsce atrakcyjne turystycznie,
- realizacja imprez zleconych.

Brzeskie Centrum Kultury do 1992 roku funkcjonowało jako Brzeski Dom Kultury, który został utworzony w lutym 1968 roku. Instytucja ta jest organizatorem wielu ciekawych imprez artystycznych, a jej oferta kulturalna od wielu lat jest systematycznie wzbogacana. Obecnie działalność ośrodka skupiona jest w kilku sekcjach: plastycznej, tańca, teatralnej, muzycznej, fotograficznej, wokalnej i tanecznej (w tym jazzarium). BCK prowadzi także Orkiestrę Symfoniczną im. Księcia Jerzego II Piasta.

Kolejną ważną instytucją jest Muzeum Piastów Śląskich - instytucja kultury, której siedzibą jest Zamek Piastów Śląskich w Brzegu. Głównym celem Muzeum jest: „gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach

gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów". Cel ten realizuje przez gromadzenie, przechowywanie, konserwację i upowszechnianie zbiorów z zakresu działalności politycznej, gospodarczej, społecznej, kulturalnej i artystycznej Piastów Śląskich, funkcjonowania tradycji piastowskiej na Ziemiach Polskich oraz z zakresu dziejów Ziemi Brzeskiej.

W rozwoju kulturowym miasta dużą rolę odgrywa także Miejska Biblioteka Publiczna im. Księcia Ludwika I, w skład której wchodzą: Biblioteka Centralna (ul. Jana Pawła II 5) oraz następujące wypożyczalnie miejskie: Oddział dla Dzieci i Młodzieży (ul. Jana Pawła II 2/2), Filia nr 1 i Filia nr 9 - dla dzieci (Plac Zamkowy 6), Filia nr 5 (ul. Krótka 2), Filia nr 8 (ul. 1 Maja 7). Biblioteka Miejska w Brzegu (samorządowa instytucja kultury wpisana do Rejestru Instytucji Kultury) od wielu lat systematycznie realizuje wiele projektów mających na celu upowszechnienie czytelnictwa oraz modernizację obiektów bibliotecznych. Celem jej działalności, zgodnie ze Statutem nadanym uchwałą Nr XXXVIII/236/13 Rady Miejskiej w Brzegu z dnia 22 marca 2013 r., jest: „zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury". Wśród statutowych zadań Biblioteki wyróżnia się:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych;
- obsługę użytkowników;
- udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych i zbiorach innych bibliotek;
- prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, edukacyjnej i popularyzatorskiej;
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- współdziałanie z innymi bibliotekami, instytucjami kultury, stowarzyszeniami i związkami twórców w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminy;
- tworzenie i udostępnianie baz danych katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych;

– organizowanie i prowadzenie różnych form pracy z czytelnikiem, służących popularyzacji książki, sztuki i nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy.

ZDROWIE

Na terenie gminy Brzeg funkcjonują następujące placówki medyczne:

– Brzeskie Centrum Medyczne Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Mossora 1 wraz z oddziałem psychiatrycznym przy ul. Nysańskiej 4-6;
– Przychodnia nr 6 „ARS-MED Eskulap", ul. Chrobrego 33;
– „Med-Vita" s.c. Przychodnia, ul. Ofiar Katynia 51;
– „Trzy Kotwice" s.c. Przychodnia, ul. Trzech Kotwic 6;
– Grupowa Praktyka Lekarzy Rodzinnych, ul. Chocimska 3/1a;
– „Kammed" Przychodnia, ul. Ziemi Tarnowskiej 3;
– „Sanitas" Przychodnia, ul. Nysańska 4-6.

Najważniejszą placówką jest Brzeskie Centrum Medyczne, którego założycielem jest Powiat Brzeski. Podstawowym celem działania Centrum jest: „udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej, udzielanych przez poradnie specjalistyczne oraz inne medyczne komórki organizacyjne Szpitala".

SPORT I REKREACJA

Najważniejszą jednostką w gminie Brzeg zajmującą się zarządzaniem obiektami sportowymi oraz upowszechnianiem kultury fizycznej wśród mieszkańców miasta jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, zlokalizowany przy ul. Sportowej 1. Jest to jedna z jednostek budżetowych gminy, a w jej zarządzie znajdują się następujące obiekty sportowe:

– Kryta Pływalnia, ul. Wrocławska 11,
– Hala Sportowa, ul. Oławska 2,
– Stadion Miejski, ul. Sportowa 1 (na który składają się: boisko główne, dwa boiska treningowe wraz z zapleczami, budynek klubowy, korty tenisowe oraz parking)

- Marina (posiadająca keję dla statków pasażerskich i dużych jednostek sportowych oraz przystań dla łodzi).

Ośrodek posiada wieloletnie doświadczenie w organizowaniu różnych rozgrywek sportowych. Prowadzi rywalizację m.in. w Brzeskiej Lidze Koszykówki, Brzeskiej Lidze Futsalu, Brzeskiej Amatorskiej Lidze Siatkówki. Organizuje lub współorganizuje również zawody wędkarskie, zawody lekkoatletyczne oraz wiele innych wydarzeń promujących kulturę fizyczną. Wszystkie obiekty składają się na jeden kompleks - Regionalne Centrum Rekreacyjno-Sportowe w Brzegu.

Bazę sportową gminy Brzeg uzupełniają także inne obiekty sportowe, takie jak siłownie czy kluby rekreacyjne, jak również sale gimnastyczne zlokalizowane przy placówkach oświatowych. Wśród takich obiektów należy wyszczególnić:

- Klub Tenisowy SKS „Piast”, ul. Sportowa 1;
- Siłownia „Salus”, ul. Kilińskiego 1;
- Klub Rekreacyjny „Cryspaks”, ul. Trzech Kotwic 11H;
- Siłownia Granit Gym, ul. Towarowa 19;
- Sale sportowe przy Publicznej Szkole Podstawowej nr 3 i Zespole Szkół nr 1 z Oddziałami Sportowymi,
- kręgielnia działająca w ramach Centrum Rozrywki "Słoneczny Park", ul. Wrocławska 2,
- kryte korty tenisowe przy ul. Wrocławskiej 9.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Gmina Brzeg prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi w oparciu o corocznie uchwalany „Program współpracy gminy Brzeg z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Celem głównym tego Programu jest: „zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami”. Celami szczegółowymi są:

- poprawa jakości życia poprzez zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkańców;
- racjonalizacja wydatkowania publicznych środków finansowych;

- otwartość na innowacyjność i konkurencyjność;
- integracja organizacji lokalnych;
- wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu;
- promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich.

Na terenie gminy Brzeg funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych: stowarzyszeń rejestrowych, stowarzyszeń zwykłych, fundacji oraz stowarzyszeń sportowych (wykaz organizacji pozarządowych znajduje się w załączniku 1 do niniejszej Strategii).

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, iż z roku na rok (dane za lata 2010-2014) systematycznie wzrasta wartość wskaźnika obrazującego liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, zarówno na terenie gminy Brzeg, jak również na terenie powiatu czy całego województwa. Świadczyć to może nie tylko o wzroście liczby wspomnianych organizacji na określonym terenie, ale także o spadku liczby ludności. Pomimo wzrostu wartości wspomnianego wskaźnika, jego wartość dla gminy Brzeg jest nadal na niższym poziomie niż wartość dla powiatu czy województwa. Warto jednak zaznaczyć, że organizacje pozarządowe stanowią istotny czynnik rozwoju kapitału społecznego. Ich działalność przyczynia się bowiem do wzrostu aktywizacji lokalnej społeczności.

Wykres 6. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Brzeg, powiecie brzeskim oraz województwie opolskim w latach 2010 – 2014

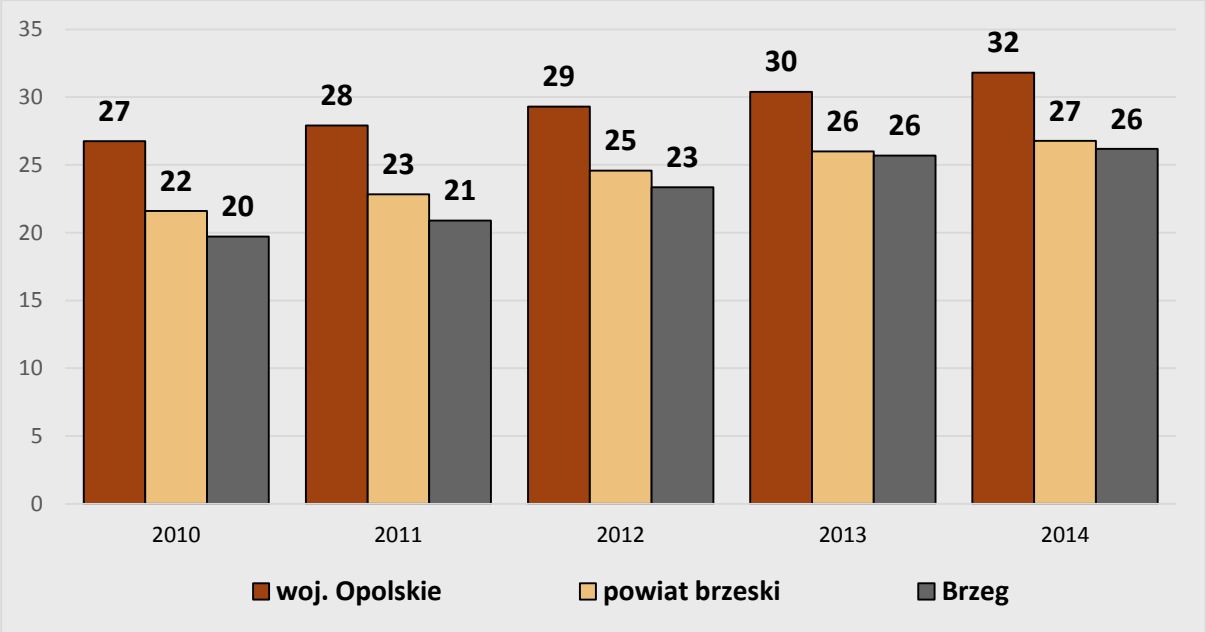

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego

**brak danych za 2015 rok*

Na ternie gminy Brzeg realizowany był projekt pn.: „Nasza współpraca to lepszy rozwój lokalny gminy Brzeg", współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednym z kluczowych celów realizacji tego projektu było wypracowanie standardów wynikających z modelu partnerskiej współpracy między administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi.

MIESZKALNICTWO

Liczba budynków mieszkalnych, jak i mieszkań, na przestrzeni analizowanych lat stopniowo wzrastała. W pierwszym przypadku wzrost ten nastąpił o 2,7%, natomiast w drugim o 1,0%. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku na terenie Brzegu zlokalizowanych było 2 125 budynków mieszkalnych oraz 14 576 mieszkań.

Wykres 7. Budynki mieszkalne i mieszkania na terenie Brzegu

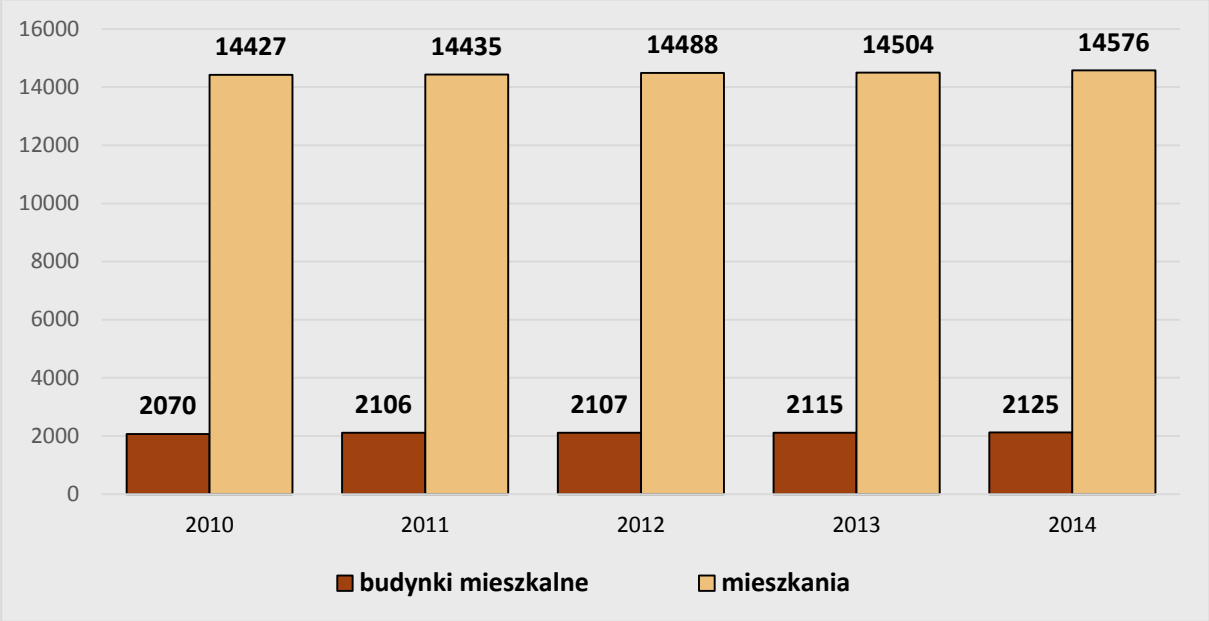

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

Największa koncentracja wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej występuje po północnej stronie magistrali kolejowej. Obszar koncentracji ograniczony jest od strony zachodniej ulicą Wileńską, a od wschodniej ulicami: Fabryczną, Wita Stwosza, Ofiar Katynia i Monte Casino.

Na wskazanym obszarze zamieszkuje ponad połowa mieszkańców Brzegu. Na południe od magistrali kolejowej dominuje z kolei zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Na terenie miasta Brzeg w 2015 roku zlokalizowanych było 1 798 mieszkań komunalnych znajdujących się w zasobie gminy, w tym 7,2% to mieszkania socjalne (tj. 130 mieszkań). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkań komunalnych zmniejszyła się, łącznie o 21,7%. Liczba mieszkań socjalnych z kolei odznaczała się zmiennością.

Tabela 11. Mieszkania komunalne w gminie Brzeg

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	2 297	2 150	2 095	2 095	1 973	1798
w tym: mieszkania socjalne	*203*	*203*	*110*	*110*	*130*	*130*
Liczba oczekujących na mieszkania socjalne	41	56	74	74	34	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

W 2015 roku odnotowano 91 osób oczekujących na mieszkania socjalne, a liczba ta w porównaniu z rokiem 2010 wzrosła ponad dwukrotnie. Od 2010 roku liczba oczekujących na mieszkania socjalne systematycznie wzrastała, za wyjątkiem roku 2014, w którym liczba oczekujących była najniższa w całym analizowanym okresie (34 oczekujących).

Mieszkanie socjalne to wydzielony z gminnego zasobu mieszkaniowego lokal mieszkalny, który przysługuje osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i nieposiadającym odpowiednich środków materialnych na zaspokojenie podstawowej potrzeby jaką jest schronienie. Przysługuje także osobom, wobec których toczy się postępowanie eksmisyjne. Może to być mieszkanie o obniżonym standardzie, ale warunkiem niezbędnym jest by nadawało się do zamieszkania.

3. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Podmiotem zajmującym się zadaniami z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Brzeg jest ***Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej***. Ośrodek ten jest jednostką budżetową gminy Brzeg, zlokalizowany przy ul. Jabłkowej 5. Główny cel działania oraz zadania Ośrodka określa jego statut (uchwała nr VI/21/11 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 8 lutego 2011 r. w sprawie nadania statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Brzegu). Statutowym celem działania Ośrodka jest rozpoznawanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem Ośrodka jest przede wszystkim takie ukierunkowanie prowadzonej działalności, aby wpłynąć na usamodzielnienie się osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz ich społeczna integracja, a także zapobieganie powstawaniu kolejnym problemom, które wpływają na zwiększenie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej. Wymienionymi w statucie zadaniami są:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi,
- udzielanie pomocy - w ramach Punktu Pomocy Kryzysowej - rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

W ramach zasad działalności Ośrodka wyróżnia się natomiast: wsparcie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu, usamodzielnianie rodziny, zasadę pomocniczości oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Szczegółowe zadania i zasady funkcjonowania Ośrodka, jak również zakres działania jego poszczególnych komórek organizacyjnych określa Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (zarządzenie nr 1694/2013 Burmistrza Brzegu z dnia 12 kwietnia 2013 r.).

Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w gminie Brzeg w 2015 roku składała się z 40 pracowników, w tym 18 pracowników socjalnych. W skład kadry wlicza się także 3 wolontariuszy. Na przestrzeni analizowanych lat liczebność kadry ulegała zmianom.

Tabela 12. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pracownicy jednostki ogółem	33	45	46	41	44	40
w tym: pracownicy socjalni	17	18	19	18	19	18
Wolontariusze	0	0	2	2	0	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Liczba pracowników socjalnych na przestrzeni analizowanych lat wahała się w granicach 17-19 osób. W większości posiadali oni wykształcenie wyższe. W 2015 roku aż 72% pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu legitymowało się wyższym wykształceniem. Wartość tego wskaźnika także ulegała zmianom, niemniej jednak na przestrzeni analizowanych lat wzrosła łącznie o 13 p.p.

Tabela 13. Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba pracowników socjalnych z wykształceniem wyższym	10	11	12	11	12	13
Liczba wszystkich pracowników socjalnych	17	18	19	18	19	18
Wartość wskaźnika	59%	61%	63%	61%	63%	72%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Pracownicy socjalni zatrudnieni są przede wszystkim w Dziale Pomocy Środowiskowej. Dział ten zajmuje się, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Ośrodka, rozpatrywaniem potrzeb w zakresie pomocy społecznej, prowadzeniem postępowania w sprawach przyznania świadczeń z pomocy społecznej, kwalifikowaniem do uzyskania tych świadczeń, podejmowaniem interwencji w sytuacjach kryzysowych oraz udzielaniem wsparcia klientom i świadczeniem pracy socjalnej. Pracownik socjalny ma pod swoją opieką osoby, rodziny czy

grupy społeczne znajdujące się w trudnej sytuacji, zamieszkujące określone rejony, w których działalność prowadzi dany pracownik. Posiada on bezpośredni kontakt z osobami korzystającymi z pomocy społecznej, w związku z czym posiada możliwość dotarcia do źródła problemu i pomaga w jego rozwiązaniu. Organizuje pomoc finansową, rzeczową, a także zapewnia wsparcie psychiczne. Prowadzi szeroko rozumiane poradnictwo, dostarczając m.in. niezbędnych informacji o organizacjach czy instytucjach niosących niezbędną pomoc osobom, które jej wymagają. Wśród pozostałych komórek organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej należy wyróżnić:

- Dział Świadczeń z Pomocy Społecznej – zajmuje się m.in. przygotowywaniem decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń z pomocy społecznej, ewidencją świadczeń, sporządzaniem sprawozdań o udzielonych formach pomocy;
- Dział Administracyjno-Organizacyjny – do zakresu zadań tego działu należą czynności związane z obsługą administracyjno-organizacyjną, prowadzeniem kadr i sekretariatu;
- Dział Finansowo-Budżetowy – prowadzi obsługę finansową Ośrodka, sporządza plany oraz sprawozdania finansowe;
- Zespół ds. realizacji projektów – realizacja projektów systemowych – koordynowanie, kontrola, monitoring, analiza i promocja projektów.

W ramach komórek organizacyjnych Ośrodka wyróżnia się także dwie odrębne komórki:

- Dzienny Dom Pomocy
- Punkt Pomocy Kryzysowej.

Dzienny Dom Pomocy jest jednostką funkcjonującą w ramach struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu. Placówka zapewnia miejsca dla osób starszych, niepełnosprawnych, a także samotnych i potrzebujących. Wspiera osoby, które zmagają się z trudnościami życia codziennego oraz wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Jego działalność koncentruje się także na zapewnieniu możliwości utrzymywania kontaktów towarzyskich m.in. osobom starszym czy niepełnosprawnym oraz ich rozwoju kulturalnego. W ramach działalności Dziennego Domu Pomocy organizowane są różnorodne zajęcia terapeutyczne, rekreacyjne, edukacyjne i kulturalno-oświatowe. Jednostka dysponuje salami: terapii zajęciowej, komputerową,

telewizyjną, biblioteczną, muzyczną, do ćwiczeń fizycznych, pokojem pielęgniarskim oraz stołówką. Do zadań jednostki należą:

- zaspokajanie potrzeb bytowych oraz zdrowotnych, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych;
- wdrażanie metody empowerment w placówce;
- prowadzenie współpracy z innymi placówkami w gminie;
- udzielanie pomocy w formie świadczeń opiekuńczych;
- podnoszenie aktywności społecznej podopiecznych placówki;
- umożliwienie realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich, stymulowanie kontaktów towarzyskich, organizacja czasu wolnego pensjonariuszy, zapewnienie warunków do rozwoju samorządności pensjonariuszy Domu;
- systematyczna kontrola i monitoring realizacji zadań z zakresu dożywiania (zapewniony posiłek oraz stały dostęp do napojów ciepłych).

Do Dziennego Domu Pomocy przyjmowane są osoby skierowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Placówka organizuje liczne zajęcia, które rozwijają zainteresowania pensjonariuszy. Ponadto wspólne przedsięwzięcia kulturalne, towarzyskie czy terapeutyczne mają istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne. W 2014 roku Dom Pomocy zapewniał miejsce 36 podopiecznym, natomiast w 2015 roku – 23 podopiecznym.

Od października 2015 roku przy Dziennym Domu Pomocy funkcjonuje świetlica - Pracownia Orange, podlegająca Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej, prowadzona przez Fundację Centrum Aktywnego Wsparcia. Jest to multimedialna świetlica wyposażona w komputery z dostępem do Internetu oraz telewizor, playstation z zestawem gier i drukarkę. Powstała dzięki Fundacji Orange, której misją jest upowszechnianie wiedzy i prowadzenie projektów społecznych. W Pracowni organizowane są różnego rodzaju warsztaty, zebrania, szkolenia. Wśród celów rozwoju Pracowni wymienia się: podejmowanie inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności, poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców miasta, w tym zajęcia tematyczne z zakresu rozwoju osobistego czy animacji społecznej, a także doposażanie Pracowni w sprzęt multimedialny.

Punkt Pomocy Kryzysowej to druga, odrębna komórka organizacyjna w ramach struktury Ośrodka. Zajmuje się on bezpłatnym udzielaniem pomocy w formie: poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, interwencji, szeroko rozumianej pracy socjalnej wobec osób i rodzin

mających trudności w wypełnianiu swoich ról i zadań społecznych, znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zajmuje się poradnictwem w zakresie: psychologicznym, terapeutycznym, socjalno-prawnym, pedagogicznym i uzależnień. Punkt Pomocy Kryzysowej tworzony jest przez grupę terapeutów (pracujących w różnych dziedzinach kanonu pomocy psychologiczno-pedagogicznej), którzy w sposób kompleksowy zajmują się problematyką uzależnień. Udzielają oni także pomocy prawnej osobom potrzebującym – współuzależnionym lub dotkniętym zjawiskiem przemocy. Prowadzone są także terapie indywidualne, mające charakter wspierająco-motywująco-edukacyjny. Terapie obejmują również młodzież sprawiającą problemy opiekuńczo-wychowawcze. Ponadto Punkt Pomocy Kryzysowej zapewnia swoim klientom specjalistyczną pomoc psychologiczną oraz pomoc prawną. Rokrocznie Punkt dąży do zwiększania efektywności swoich działań, ograniczając tym samym ryzykowne zachowania wśród dzieci i młodzieży. Zwiększana jest dostępność do poradnictwa z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W celu kompleksowego i szybkiego rozwiązywania trudnych sytuacji kryzysowych Punkt Pomocy Kryzysowej prowadzi współpracę m. in. z: Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, szkołami, Sądem Rejonowym.

Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne Punktu Pomocy Kryzysowej za 2014 rok. W analizowanym roku w Punkcie Pomocy Kryzysowej w Brzegu działalność prowadziło 14 specjalistów i udzielono 2534 porady. Wszczęto łącznie 81 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym aż 69,1% przez Komendę Powiatową Policji, 22,2% przez pracownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz 8,7% przez pracownika oświaty. Podjęcie przedmiotowej procedury wynikało z rozpoznania stosowania przemocy wobec dzieci przez matki, wobec dziecka z powodu nadużywania alkoholu przez rodziców, wobec osoby chorej psychicznie oraz przemocy domowej ze strony mężów. Odnotowano również 62 procedury zamknięcia „Niebieskiej Karty”.

Tabela 14. Statystyka Punktu Pomocy Kryzysowej za 2014 rok

Opis działań	Dane liczbowe	Wyszczególnienia
Liczba specjalistów w Punkcie Pomocy Kryzysowej w Brzegu	**14**	3 psychologów 5 terapeutów 2 psychoterapeutów 3 pedagogów 1 prawnik
Liczba udzielonych porad (przyjętych klientów)	**2534**	420 dzieci 1640 kobiet 474 mężczyzn
Liczba procedur Niebieskiej Karty	**81**	56 procedur wszczętych przez KPP 18 procedur wszczętych przez pracownika socjalnego MOPS 7 procedur wszczętych przez nauczyciela/pedagoga
Liczba spotkań Grup Roboczych	**226**	W spotkaniach wzięło udział: 226 dzielnicowych KPP 226 pracowników socjalnych MOPS 90 pedagogów szkolnych 27 kuratorów SP 27 psychologów/terapeutów 2 członków MKRPA
Liczba posiedzeń roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego	**8**	ZI składa się z 7 członków powołanych Zarządzeniem Burmistrza Brzegu nr 831/12
Liczba rozpatrzonych wniosków Koordynatorów Grup Roboczych	**70**	62 rozpatrzone pozytywnie 8 rozpatrzonych negatywnie
Liczba procedur zamknięcia Niebieskiej Karty	**62**	§ 18 punkt 1 – 40 NK (ustanie przemocy w rodzinie) § 18 punkt 2 – 22 NK (brak zasadności podejmowania działań)

Źródło: www.ppk.mops-brzeg.pl
**brak danych za 2015 rok*

W ramach Punktu Pomocy Kryzysowej działa:

– *Zespół Pomocy Kryzysowej*

Zespół Pomocy Kryzysowej zapewnia skuteczną interwencję w sytuacjach kryzysowych w oparciu o poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne. Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej określa szereg zadań, które leżą w kompetencjach Zespołu, a wśród najważniejszych wymienia się: podejmowanie działań na rzecz osób/rodzin dotkniętych sytuacją kryzysową i udzielanie im sprawnej pomocy, zapobieganie dalszym dysfunkcjom, prowadzenie poradnictwa specjalistycznego w różnym zakresie, ścisła współpraca z innymi

podmiotami świadczącymi usługi społeczne, praca z osobami uzależnionymi czy udzielanie pomocy edukacyjnej i terapeutycznej.

– *Punkt Wolontariatu*

Punkt Wolontariatu jest miejscem zrzeszającym osoby dobrowolnie wyrażające chęć bezpłatnego podjęcia działań, które wybiegają poza więzi rodzinne, koleżeńskie czy przyjacielskie. Oprócz działań wynikających z bieżących spraw Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zrzeszeni wolontariusze zajmują się pomocą dzieciom i młodzieży w pracach domowych, organizowaniem ich czasu wolnego, pomocą osobom niepełnosprawnym lub starszym oraz organizowaniem zajęć w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych. W 2015 roku w strukturach MOPS zrzeszonych było 3 wolontariuszy (dla porównania w roku 2014 w strukturach Ośrodka nie działał ani jeden wolontariusz, natomiast w latach 2012-2013 były to 2 osoby).

– *Świetlica opiekuńczo-wychowawcza*

Świetlica opiekuńczo-wychowawcza z elementami socjoterapii „Zwariowane Aniołki" animuje dzieci pochodzące z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Świetlica organizuje warsztaty oraz rozmowy terapeutyczne. Udziela także wsparcia pedagogicznego. Stanowi miejsce, w którym dzieci nie tylko zajmują się odrabianiem lekcji czy nauką, ale przede wszystkim otrzymują różnego rodzaju wsparcie. Dzięki wyposażaniu świetlicy w odpowiedni sprzęt multimedialny prowadzone są także zajęcia informatyczne, które cieszą się dużą popularnością wśród dzieci. Podopieczni świetlicy uczestniczą w organizowanych przedsięwzięciach, rozwijając tym samym swoje zainteresowania, integrując się z rówieśnikami, poszerzając swoje horyzonty. Ośrodek umożliwia dzieciom korzystanie z zajęć, na które ich rodzice bądź opiekunowie nie mają wystarczających środków finansowych.

– *Klub Młodzieżowy*

Klub Młodzieżowy jest miejscem spotkań młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Dla wielu z nich jest to miejsce spędzania wolnego czasu, gdzie nie odczuwają presji związanej z koniecznością zapisów na określone zajęcia czy obowiązkiem uczestniczenia w nich. Młodzież uczestnicząca w spotkaniach może szczerze i swobodnie porozmawiać

z pedagogami z Klubu Młodzieżowego. Zajęcia organizowane są w atmosferze wzajemnego szacunku. W ramach Klubu realizowane są różnego rodzaju spotkania, warsztaty i dyskusje. Ponadto istnieje możliwość uczestniczenia w innych aktywnościach, tj. paintball, kręgle, wyjazdy do kina, noc muzeum lub inne edukacyjne wycieczki. Dodatkowo zapewniana jest także pomoc edukacyjna oraz terapeutyczna.

– *Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*

Zespół interdyscyplinarny prowadzi swoje działania na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez Burmistrza Brzegu. Natomiast konieczność powołania Zespołu wynika z zapisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy. Zespół Interdyscyplinarny tworzy siedem osób. Każdy z członków reprezentuje odmienne instytucje w celu zapewnienia skoordynowanego współdziałania. Są to przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu, ochrony zdrowia, oświaty, kuratorskiej służby sądowej, policji, organizacji pozarządowych oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do zadań Zespołu należą:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą;
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie,
- udzielanie pomocy, a w szczególności zapewnienie poradnictwa socjalnego, prawnego, psychologicznego wszystkim osobom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów,
- udzielanie pomocy dzieciom doświadczającym i będącym świadkami przemocy w rodzinie,
- podejmowanie wspólnych działań w ramach procedury „Niebieska karta”.

W 2014 roku odbyło się 8 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.

Na terenie gminy Brzeg funkcjonuje również organ opiniujący, inicjujący oraz wspierający działalność Burmistrza w zakresie realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości

i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Organem tym jest Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzegu. Do zadań Komisji, zgodnie z jej Regulaminem Organizacyjnym (załącznik do Zarządzenia nr 889/2016 Burmistrza Brzegu z dnia 29.02.2016 r.) należą m.in.:

- inicjowanie działań mających na celu zwiększanie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych;
- wspomaganie w rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie czynności polegających na wydawaniu orzeczenia o konieczności poddania danej osoby leczeniu odwykowemu;
- opiniowanie wniosków o zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych;
- przeprowadzanie kontroli punków zajmujących się dystrybucją napojów alkoholowych;
- przygotowanie i udział we wdrażaniu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zasadniczym zadaniem Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest więc zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych i zagrożeń społecznych w gminie Brzeg.

W Brzegu funkcjonują także Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Brzeskie Stowarzyszenie Chorych na SM. Warsztaty stwarzają osobom niepełnosprawnym możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzają do rozwoju i poprawy sprawności osób niepełnosprawnych celem przygotowania ich do samodzielnego, aktywnego życia. Zajęcia prowadzone są w następujących pracowniach:

- ceramicznej – rozwijania sprawności manualnej, kształtowanie zainteresowań artystycznych, uruchamianie wyobraźni przestrzennej;
- rękodzieła – nauka otwartości w komunikowaniu się, spontaniczności;
- techniczno-manualna – kształtowanie poczucia estetyki i wrażliwości na sztukę;
- multimedialno-ogólnorozwojowa – rozwijanie umiejętności teoretycznych i praktycznych w stopniu pozwalającym na samodzielną pracę z wykorzystaniem komputera;

- gospodarstwa domowego – nauka przygotowywania codziennych posiłków, jak również prac gospodarczych i zaradności.

Mieszkańcy miasta Brzeg mogą także korzystać z pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu. Centrum to działa na podstawie Uchwały Rady Powiatu Brzeskiego nr VI/16/99 z dnia 25 lutego 1999 roku. Jest to jednostka organizacyjna powiatu brzeskiego, realizująca zadania z obszarów pomocy społecznej, pieczy zastępczej i rehabilitacji społecznej. Do zadań Centrum należy:

- sprawowanie nadzoru nad rodzinami zastępczymi i pełnoletnimi wychowankami rodzin zastępczych;
- sprawowanie nadzoru nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i usamodzielnieniem wychowanków tych placówek;
- sprawowanie nadzoru nad Domami Pomocy Społecznej;
- sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań finansowanych z innych źródeł zewnętrznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej i PFRON oraz nad realizacją projektów systemowych.

Na terenie gminy Brzeg znajduje się Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Brzegu, w którego skład wchodzą dwa Domy Dziecka (nr 1 – w którym znajdują się miejsca dla 14 wychowanków i nr 2 – dla 30 wychowanków) oraz mieszkanie chronione. Centrum jest jednostką organizacyjną powiatu brzeskiego. Realizuje zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz przepisach wychowawczych.

4. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY

4.1. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE

Pomoc społeczna – definicja i główne powody jej przyznawania

Zgodnie z definicją ustawową – ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.) – pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3, ust. 1). Zgodnie z art. 7 ww. ustawy, pomoc społeczna w szczególności udzielana jest z następujących powodów:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm), pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej. Pomoc społeczna polega w szczególności na (art. 15 ustawy o pomocy społecznej) :

- przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby rodzin i osób w tych rodzinach, które korzystają z pomocy społecznej.

Tabela 15. Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach objętych pomocą społeczną z różnych powodów trudnej sytuacji życiowej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	714	683	781	860	860	845	1 663	1 512	1 767	1 948	1 869	1 673
Sieroctwo	0	0	0	1	2	1	0	0	0	2	10	4
Bezdomność	42	46	47	50	82	97	51	56	59	65	103	106
Potrzeba ochrony macierzyństwa	21	41	50	71	99	80	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	398
Bezrobocie	719	693	733	776	779	684	1 840	1 685	1 771	1 906	1 863	1 493
Niepełnosprawność	451	416	420	422	471	450	1 010	896	909	913	918	805
Długotrwała lub ciężka choroba	610	566	579	598	665	674	1 336	1 197	1 208	1 276	1 285	1 183
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,	296	307	402	434	539	549	1 012	942	1 176	1 234	1 358	1 248
Przemoc w rodzinie	5	3	5	3	21	11	21	6	17	12	64	35
Alkoholizm	51	43	63	72	57	40	80	71	112	126	107	70
Narkomania	3	1	1	1	3	3	3	1	1	1	3	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	20	13	15	32	26	28	55	20	25	54	40	38

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zdarzenie losowe	26	11	12	15	16	5	68	30	28	35	34	6
Sytuacja kryzysowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	5	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	12
Klęska żywiołowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0	89	60	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

W 2015 roku pomocą społeczną z powodu różnych trudności życiowych objęto 7 074 osoby z 3 472 rodzin. Było to o 17,3% rodzin więcej niż w roku 2010. Głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej było: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Na przestrzeni analizowanych lat zwiększyła się liczba rodzin objętych pomocą, największy ich przyrost odnotowano jednak w grupie rodzin dotkniętych problemem potrzeby ochrony macierzyństwa, bezdomności oraz przemocy w rodzinie.

W większości rodzin objętych pomocą społeczną występuje więcej niż jeden problem. Występowanie jednej dysfunkcji społecznej powoduje powstawanie kolejnych problemów. Ponadto natężenie problemów społecznych jest często przyczyną wykluczenia społecznego.

Wykres 8. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie Brzeg na tle powiatu brzeskiego i województwa opolskiego

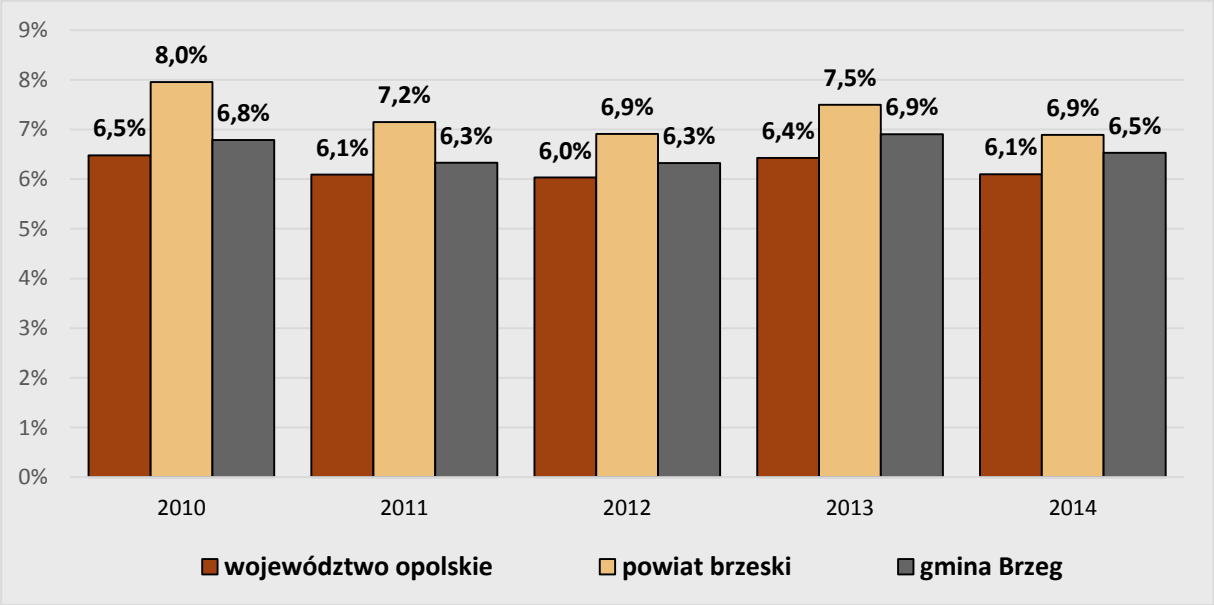

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego
**brak danych za 2015 rok*

W latach 2010-2014 wskaźnik obrazujący udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej nie charakteryzował się stałą tendencją. W 2014 roku (brak nowszych danych) wskaźnik ten osiągnął wartość 6,5% i był on niższy niż średnia wartość tego samego wskaźnika dla powiatu brzeskiego (6,9%), jednak wyższy niż dla województwa opolskiego (6,1%).

W 2015 roku w Brzegu przyjęto 5 307 wniosków o pomoc społeczną. Liczba przyjmowanych wniosków na przestrzeni analizowanych lat ulegała zmianom. W latach 2010 - 2015 zaobserwowano wzrost liczby przyjętych wniosków o 23,1%. Wnioski o pomoc społeczną mogą mieć formę pisemną, jednak pracownicy socjalni zobowiązani są przyjąć także wnioski składane ustnie. Ponadto nie ma konieczności składania ich bezpośrednio przez osoby zainteresowane, ponieważ pomoc społeczna może zostać udzielona także z inicjatywy ośrodka pomocy społecznej. Wydanie decyzji o udzieleniu wsparcia poprzedzane jest przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, który ma na celu dostarczenie wszelkich niezbędnych informacji o danej osobie, jak i o warunkach w jakich żyje. W 2015 roku na terenie miasta Brzeg przeprowadzono wywiady środowiskowe w 1 102 rodzinach. W porównaniu do roku 2010 nastąpił spadek liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych o 12,3%. W 2015 roku wydano łącznie 9 007 decyzji, z czego aż 99,5% decyzji przyznawało zasiłek/usługę.

Tabela 16. Struktura przyjętych wniosków o pomoc społeczną

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba przyjętych wniosków	4 312	4 108	4 931	4 940	4 870	5 307
Liczba rodzin z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	1 256	1 127	1 148	1 242	1 196	1 102
Liczba wydanych decyzji, w tym:						
- liczba decyzji przyznających zasiłek/usługę	*8 000*	*8 319*	*10 413*	*10 413*	*8 253*	*8 957*
- liczba decyzji odmownych pomocy i wsparcia	*64*	*36*	*23*	*11*	*49*	*50*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni lat 2010-2015 wzrosła liczba (z niewielkimi wahaniami w poszczególnych latach) osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia, odpowiednio o 31,2% i 37,0%. W analizowanych latach zmniejszyła się liczba osób, którym przyznano

świadczenie (o 4,0%). Znacząco zwiększyła się liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2015 roku odnotowano 887 wspomnianych osób (o 30,2% więcej niż w roku 2010).

Tabela 17. Dane o osobach korzystających z pomocy i wsparcia

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia						
Liczba osób	1 644	1 497	1 476	1 811	2 021	2 157
Liczba rodzin	1 148	1 047	1 062	1 143	1 132	1 573
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie						
Liczba osób	1 640	1 479	1 472	1 646	1 658	1 574
w tym: długotrwale korzystające	681	698	698	822	852	887
Liczba rodzin	1 148	1 047	1 062	1 143	1 132	1 102
Liczba osób w rodzinach	2 644	2 372	2 374	2 561	2 418	2 207

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy określa udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w stosunku do ogólnej liczby świadczeniobiorców. Jest to wskaźnik określający relatywne zagrożenie ubóstwem, a jego wzrost czy utrzymywanie się na wysokim poziomie oznaczać może uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej. Wskaźnik ten w latach 2010-2015 stale wzrastał. W 2010 roku osiągnął poziom 41,5%, natomiast w 2015 aż 56,4%.

Wykres 9. Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy – udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców

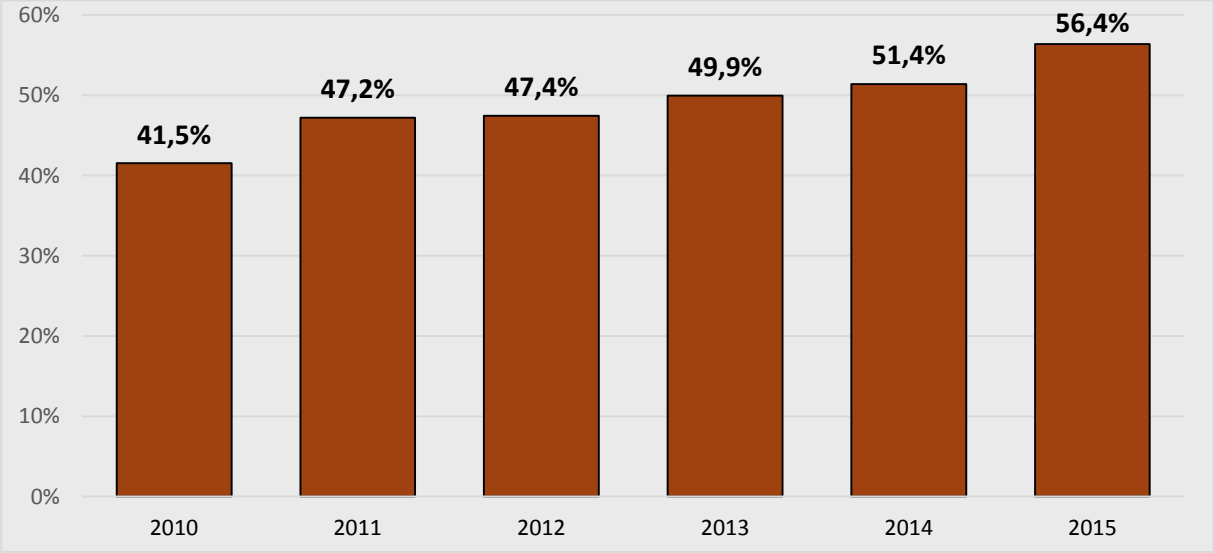

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Następstwem spadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest spadek, w ostatnich latach, wartości wskaźnika deprywacji lokalnej (liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie na 1000 mieszkańców). Wspomniana tendencja spadkowa utrzymuje się od 2013 roku i w 2015 roku wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 62,80 osób. Jego najwyższa wartość odnotowana została w 2010 roku. Wówczas na 1000 mieszkańców Brzegu aż 70,45 osób korzystało z pomocy społecznej.

Wykres 10. Wskaźnik deprywacji lokalnej – liczba osób korzystających z pomocy społecznej* na 1000 mieszkańców

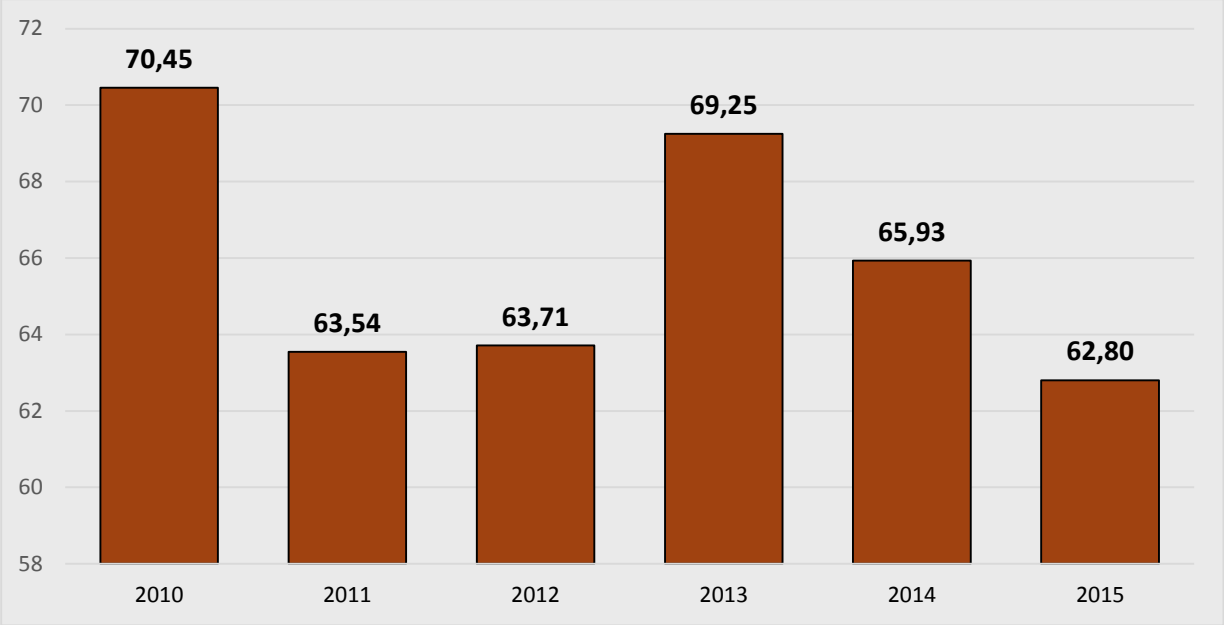

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej
**liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie*

Formy pomocy społecznej

Wśród form pomocy społecznej wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje świadczeń: pieniężne i niepieniężne. Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których dochody nie przekraczają kryterium dochodowego, ustalanego na podstawie progu interwencji socjalnej. Udzielanie świadczeń niepieniężnych z kolei nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od zdiagnozowania występowania sytuacji, która stanowi uzasadnienie dla udzielenia pomocy w danej formie.

W 2015 roku w gminie Brzeg świadczenia pieniężne przyznano 1084 osobom (1029 rodzinom). W analizowanych latach liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne zmalała o 5,7%.

Tabela 18. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób ogółem	1 150	1 054	1 081	1 137	1 135	1 084
Liczba rodzin	1 076	993	1 024	1 069	1 070	1 029
Liczba osób w rodzinach	2 552	2 259	2 282	2 403	2 290	2 037

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

W latach 2010 – 2015 liczba osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne wzrosła o 19,5%. W 2015 roku świadczenia niepieniężne przyznano 887 osobom (612 rodzinom).

Tabela 19. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób ogółem	742	674	650	802	810	887
Liczba rodzin	517	460	443	532	553	612
Liczba osób w rodzinach	1 390	1 168	1 153	1 333	1 324	1 344

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Świadczenia pieniężne

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których dochody nie przekraczają określonego kryterium dochodowego. Świadczeniami pieniężnymi są:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Zasiłek stały jest świadczeniem przysługującym osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowitej niezdolności do pracy oraz jeżeli dochód takiej osoby jest niższy od ustalonego progu kryterium dochodowego. Na przestrzeni lat 2010-2015 wzrasta liczba osób korzystających z zasiłków stałych, a tym samym wzrasta liczba przyznanych świadczeń i ich wartość. W analizowanych latach liczba osób, którym przyznano zasiłek stały wzrosła o 82 osoby (48,2%). Od 2010 roku o 60,9% wzrosła liczba udzielonych świadczeń. Łączna wartość wypłaconych świadczeń wzrosła natomiast ponad dwukrotnie.

Tabela 20. Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej - zasiłek stały

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób	170	183	182	225	236	252
Liczba świadczeń	1 456	1 602	1 754	2 041	2 283	2 342
Kwota świadczeń (w zł)	474 000	542 622	642 976	826 554	943 999	1 044 221
w tym: dla osób samotnie gospodarujących						
Liczba osób	108	126	127	152	167	197
Liczba świadczeń	978	1 140	1 304	1 456	1 761	1 899
Kwota świadczeń (w zł)	371 250	434 985	526 529	662 092	803 036	905 352

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego, przy jednoczesnym spełnieniu kryterium dochodowego. W latach 2010 – 2015 liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy wzrosła o 173 osoby (37,4%). W 2015 roku wypłacono 4 060 zasiłków okresowych, 636 osobom, na kwotę ponad 1,3 mln zł.

Tabela 21. Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej - zasiłek okresowy

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób	463	440	491	645	659	636
Liczba świadczeń	2 228	2 376	2 795	3 671	4 136	4 060
Kwota świadczeń (w zł)	590 000	662 644	817 339	1 273 879	1 384 282	1 342 930

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Najwięcej zasiłków okresowych zostało przyznanych ze względu na bezrobocie (w 2015 roku – 73,7% wypłaconych zasiłków okresowych). Liczba osób, które otrzymują

zasiłek okresowy z powodu bezrobocia zmniejszyła się od 2013 roku o 40,7%. Na przestrzeni analizowanego okresu zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających z zasiłków okresowych z powodu długotrwałej choroby lub niepełnosprawności. W 2015 roku liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy ze względu na długotrwałą chorobę wzrosła o 66,0%, w porównaniu do roku 2010. W analizowanych latach odnotowano wzrost liczby osób otrzymujących zasiłek okresowy ze względu na niepełnosprawność o 1,83%.

Tabela 22. Osoby otrzymujące zasiłek okresowy wg kryterium dysfunkcyjności

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobocie	398	389	394	577	463	342
Długotrwała choroba	53	43	37	52	69	88
Niepełnosprawność	12	8	23	23	30	34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Kolejną formą świadczeń pieniężnych są zasiłki celowe. Służą one zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych. Zasiłki celowe mogą być przyznane w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu: żywności, leków, opału, odzieży, przedmiotów codziennego użytku, wykonania drobnych remontów czy na pokrycie kosztów pogrzebów. W 2015 roku zasiłki celowe zostały przyznane 1 016 osobom na łączną kwotę 967 627 zł. Zasiłki celowe były wypłacane także w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania". Liczba osób, którym taka forma świadczenia została wypłacona od 2011 roku systematycznie się zmniejszała (łączny spadek o 49,3% do 2015 roku), za wyjątkiem niewielkiego wzrostu w roku 2012 (o 8,4% w porównaniu z rokiem 2011). Realizacja tego Programu pozwalała na ograniczenie zjawiska głodu i niedożywienia, w szczególności wśród dzieci i młodzieży oraz w gospodarstwach domowych. Głównym założeniem programu jest zapewnienie posiłku osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz materialnej.

Tabela 23. Zasiłek celowy

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób	1 098	996	1 024	1 061	1 045	1 016
Kwota świadczeń (w zł)	982 206	854 090	1 014 771	722 741	776 600	967 627
w tym: w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania"						
Liczba osób	b.d.	716	776	714	446	363
Liczba świadczeń	b.d.	2 436	3 268	2 420	753	549
Kwota świadczeń (w zł)	b.d.	316 550	363 122	150 520	75 350	89 030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Świadczeniem pieniężnym jest również zasiłek rodzinny, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków na utrzymania dziecka, a jego przyznanie uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. W gminie Brzeg w 2015 roku zasiłkiem rodzinnym objęto 1 226 rodzin (5 445 002 zł) i wypłacono 232 jednorazowe dodatki z tytułu urodzenia dziecka (232 000 zł). Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin objętych zasiłkiem rodzinnym ulegała dużym zmianom. W latach 2010-2012 ich liczba zmniejszyła się o 20,8%, po czym w roku 2013 wzrosła ponad dwukrotnie, a następnie ponownie zmalała. Od 2012 roku wzrasta natomiast wartość zasiłków rodzinnych.

Tabela 24. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin	937	803	742	1 949	1 284	1 226
Kwota świadczeń (w zł)	2 978 365	2 622 018	2 374 525	2 539 700	5 170 314	5 445 002
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka						
Liczba świadczeń	300	335	388	92	76	232
Kwota świadczeń (w zł)	127 000	99 500	91 000	92 000	76 000	232 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Świadczenie pielęgnacyjne to kolejne świadczenie pieniężne przysługujące osobom rezygnującym z pracy zarobkowej, w celu sprawowania opieki nad osobą chorą, która nie posiada możliwości samodzielnej egzystencji. Wsparcie to udzielane jest osobom spokrewnionym z osobą wymagającą opieki. W 2015 roku świadczenia pielęgnacyjne wypłacono 1 348 osobom. Łączna wartość świadczeń wypłaconych w 2015 roku wynosiła ponad 1,6 mln zł.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego zalicza się również do świadczeń pieniężnych przysługujące osobom uprawnionym do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. W 2015 roku świadczenia z funduszu alimentacyjnego o łącznej wartości ponad 2 mln zł otrzymało 306 osób.

Dodatek mieszkaniowy to forma pomocy w opłatach za mieszkanie dla osób o niskich dochodach. W 2015 roku dodatek mieszkaniowy przyznano 1 198 osobom.

Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego przysługuje osobom pobierającym zasiłek stały, w sytuacji gdy nie podlegają ubezpieczeniu z innego tytułu. W 2015 roku składkę ubezpieczenia zdrowotnego opłacono 827 osobom.

Tabela 25. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Świadczenie pielęgnacyjne						
Liczba osób	106	134	175	144	b.d.	1 348
Kwota świadczeń (w zł)	657 955	833 908	1 079 205	958 297	99 738	1 617 884
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego						
Liczba osób	b.d.	500	500	500	409	306
Liczba rodzin	289	308	299	316	265	252
Kwota świadczeń (w zł)	1 815 098	2 019 963	1 958 243	2 278 327	2 261 176	2 073 793
Dodatek mieszkaniowy						
Liczba osób	1 496	1 398	1 411	0	1 352	1 198
Kwota świadczeń (w zł)	1 562 000	1 472 000	1 658 971	0	1 615 033	1 446 966
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego						
Liczba osób	618	794	1 022	0	805	827
Kwota świadczeń (w zł)	28 916	37 173	47 876	0	52 491	72 321

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Świadczenia niepieniężne

Udzielanie świadczeń niepieniężnych nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Istotnym jest zdiagnozowanie występowania sytuacji, która stanowi uzasadnienie dla udzielenia pomocy w danej formie. Do świadczeń niepieniężnych należą:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenie społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej organizuje również pomoc w formie usług opiekuńczych dla mieszkańców Brzegu. W poniższej tabeli znajdują się dane na temat usług opiekuńczych, w tym usług specjalistycznych, poradnictwa specjalistycznego, pracy socjalnej, interwencji kryzysowej oraz kontraktu socjalnego.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze wynikają ze specyfiki schorzenia, na które cierpi osoba objęta taką formą pomocy. Ośrodek, który świadczy pomoc w zakresie ww. usług, szczegółowo określa ich zakres, formę czy miejsce świadczenia. W 2015 roku w Brzegu udzielono łącznie 23 503 świadczenia z zakresu usług opiekuńczych (w tym 3 023 świadczeń z zakresu usług specjalistycznych), 88 osobom, a ich wartość wynosiła 201 194 zł. Liczba udzielonych usług opiekuńczych, jak również łączna ich wartość utrzymywała tendencję wzrostową od 2012 roku (po wcześniejszym spadku).

Świadczenie niepieniężne jakim jest poradnictwo specjalistyczne udzielane jest osobom i rodzinom, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej udzielają pomocy i wskazówek w rozwiązywaniu spraw osób w trudnej sytuacji życiowej. Poradnictwo obejmuje m.in. wsparcie prawne, rodzinne i psychologiczne. Najwięcej rodzin skorzystało z poradnictwa specjalistycznego w 2012 roku (225 osób w 98 rodzinach). Po roku 2012 zarejestrowano systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z tego świadczenia.

Tabela 26. Usługi pomocy społecznej

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Usługi opiekuńcze						

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób	64	63	60	69	72	88
Liczba świadczeń	13 799	13 793	13 049	16 629	19 412	23 503
Kwota świadczeń (w zł)	177 304	162 880	119 859	137 453	168 007	201 194
w tym: specjalistyczne						
Liczba osób	9	9	8	9	7	13
Liczba świadczeń	1 842	1 907	1 445	2 364	2 183	3 023
Kwota świadczeń (zł)	25 484	25 718	20 286	25 702	21 235	43 800
Poradnictwo specjalistyczne						
Liczba rodzin	7	74	98	22	18	10
Liczba osób w rodzinach	16	151	225	58	39	21
Praca socjalna						
Liczba rodzin	154	806	898	841	742	596
Liczba osób w rodzinach	358	1 796	1 970	1 882	1 599	1 210
Interwencja kryzysowa						
Liczba rodzin	0	0	0	1	15	0
Liczba osób w rodzinach	0	0	0	1	46	0
Kontrakt socjalny						
Liczba zawartych kontraktów	b.d.	3	1	5	29	31
Liczba osób objętych kontraktem	10	3	32	35	29	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Praca socjalna to z kolei forma pomocy świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Prowadzona jest ona w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej osób i rodzin. Praca socjalna prowadzona jest również ze społecznością lokalną, w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań organizacji i instytucji, które są istotne dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Liczba rodzin objętych pracą socjalną zmniejszała się systematycznie od 2012 roku i ostatecznie, w 2015 roku, korzystało z niej 1 210 osób z 596 rodzin.

Interwencja kryzysowa to zespół czynności podejmowanych w celu przywrócenia równowagi życiowej i wzmocnienia zdolności do radzenia sobie z sytuacją kryzysową. Usługi w tym zakresie świadczone były wyłącznie w roku 2013 i 2014. Wsparciem w tym zakresie objęto odpowiednio 1 i 15 rodzin. Kontraktem socjalnym, z roku na rok, obejmowano systematycznie coraz większą liczbę osób i tak w 2015 roku zawarto łącznie 31 kontraktów. Jest to pisemna umowa pracownika ośrodka pomocy społecznej z osobą ubiegającą się o pomoc w celu wspólnego przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

W poniższej tabeli znajduje się wykaz form świadczeń niepieniężnych przyznawanych w gminie Brzeg. Dane zaprezentowane w tabeli wskazują, że na przestrzeni analizowanych lat wzrosła liczba osób objętych świadczeniami takimi jak: posiłek, schronienie, sprawowanie pogrzebu czy odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej. Nie odnotowano osób wymagających przyznania niezbędnego ubrania.

Tabela 27. Osoby objęte świadczeniem niepieniężnym oraz ich wartość

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Posiłek						
Liczba osób	670	674	650	802	745	825
Kwota świadczeń (w zł)	500 769	93 846	419 060	565 629	509 810	595 667
Schronienie						
Liczba osób	17	14	23	23	30	34
Kwota świadczeń (w zł)	30 455	31 408	46 382	59 018	93 378	95 748
Ubranie						
Liczba osób	0	0	0	0	0	0
Kwota świadczeń (w zł)	0	0	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu						
Liczba osób	3	2	4	5	4	5
Kwota świadczeń (w zł)	5 240	4 740	12 895	13 242	10 268	12 355
Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej						
Liczba osób	46	53	99	73	101	104
Kwota świadczeń (w zł)	617 869	774 520	905 337	1 126 707	1 659 011	1 946 070

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Wydatki na pomoc społeczną

Pomoc społeczna jest elementem polityki społecznej i należy do zadań własnych jednostki samorządu gminnego. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej finansowana jest z budżetu gminy. Poniższa tabela prezentuje wydatki z budżetu gminy na zadania realizowane w ramach polityki społecznej.

Tabela 28. Wydatki na zadania realizowane w ramach polityki społecznej z budżetu gminy

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	17 455 194	14 312 700	14 920 533	14 140 159	17 074 749	9 206 458
w tym:						
851 – ochrona zdrowia	108 000	45 700	73 000	84 000	775 000	99 790
852 – pomoc społeczna	17 347 194	14 267 000	14 847 533	14 056 159	16 231 323	9 106 668

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
853 – pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0	0	0	0	68 426	15 000
854 – edukacyjna opieka wychowawcza	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Pomoc społeczna polega głównie na: przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu niezbędnej infrastruktury, realizacji zadań niezbędnych z zakresu pomocy społecznej, rozwijaniu nowych form tego rodzaju pomocy oraz systematycznej analizie i ocenie zjawisk zachodzących w gminie, rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.

W 2015 roku na zadania w ramach polityki społecznej z budżetu gminy wydano ponad 9 mln zł, z czego aż 98,9% przeznaczonych zostało na zadania z zakresu pomocy społecznej. W zestawieniu z rokiem 2014 nastąpił spadek analizowanej kwoty o 46,1%.

4.2. GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu wskazują, że głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej są najczęściej: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Nasilenie tych problemów jest największe.

Zgodnie z *Oceną zasobów pomocy społecznej* Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu, znaczna część mieszkańców miasta nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb. Głównymi przyczynami takiej sytuacji są:

- trudna sytuacja na rynku pracy: likwidacja zakładów pracy, redukcja zatrudnienia;
- osiąganie niskich dochodów, uniemożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb;
- ogólnokrajowy kryzys gospodarczy;
- starzenie się społeczeństwa;
- wzrost liczby osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

Ubóstwo

Zgodnie z definicją Organizacji Narodów Zjednoczonych ubóstwo to ograniczenie wyboru i szans życiowych, naruszenie ludzkiej godności. Oznacza to brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie, a także niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły oraz korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do pracy lub ziemi, którą można uprawiać. Ubóstwo to także: zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin czy społeczności. Oznacza podatność na przemoc, często związane jest z życiem w niegodnych warunkach, bez dostępu do czystej wody oraz urządzeń sanitarnych.

We wszystkich analizowanych latach ubóstwo było główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej w gminie Brzeg. W 2015 roku wsparcia z powodu ubóstwa udzielono 1 673 osobom z 845 rodzin. Najwięcej rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa odnotowano w 2013 i 2014 roku (860 rodzin). W roku 2015 liczba rodzin zmalała o 15 (1,7%).

Wykres 11. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu ubóstwa

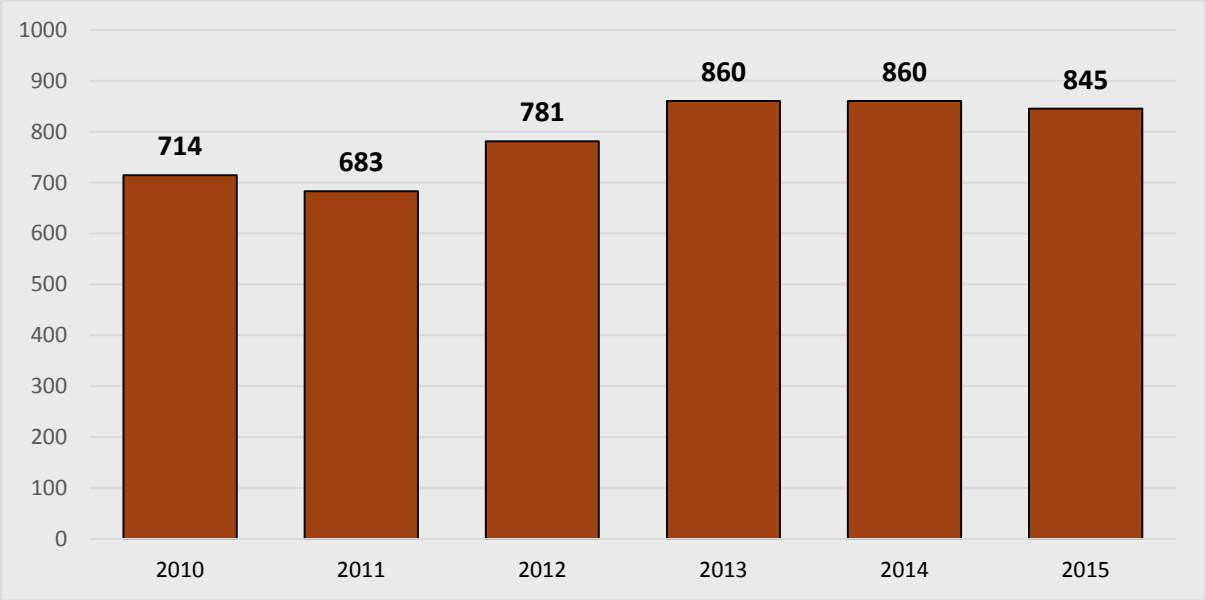

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Ubóstwo utożsamiane jest z brakiem odpowiedniej ilości środków, niezbędnych do zaspokajania podstawowych potrzeb, m.in. związanych z żywnością, odzieżą, zapewnieniem schronienia czy podstawowymi potrzebami kulturalnymi czy społecznymi. Ubóstwo zmniejsza możliwości prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, wpływa na poczucie marginalizacji i prowadzi do występowania zjawiska wykluczenia społecznego. Wskazuje się również, że ubóstwo ma charakter wielowymiarowy, tzn. w najwęższym zakresie utożsamiane jest z niskimi dochodami gospodarstw domowych, a najszerszym z deprywacją wielowymiarową, związaną z wykluczeniem społecznym. Ubóstwo wywołuje wiele negatywnych skutków, np. znaczne obniżenie standardu życia, aspiracji edukacyjnych czy zawodowych, jak również brak dostępu do wielu dóbr kultury.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu corocznie przygotowuje opracowanie pn.: *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim*, w ramach którego przygotowywany jest tzw. „ranking" gmin zagrożonych ubóstwem w województwie opolskim. Sporządzany jest on w oparciu o metodę wzorca rozwoju (badawcze narzędzie ekonometryczno-statystyczne pozwalające na uporządkowanie gmin wg stopnia zagrożenia ubóstwem). Wg danych za 2014 rok (brak aktualnego opracowania) gmina Brzeg

sklasyfikowana została w grupie gmin charakteryzujących się wysokim stopniem zagrożenia ubóstwem. Ponadto wysoki stopień zagrożenia ubóstwem został diagnozowany we wszystkich gminach powiatu brzeskiego.

Wykres 12. Wskaźnik miernika rozwoju (stopień zagrożenia ubóstwem) dla gminy Brzeg

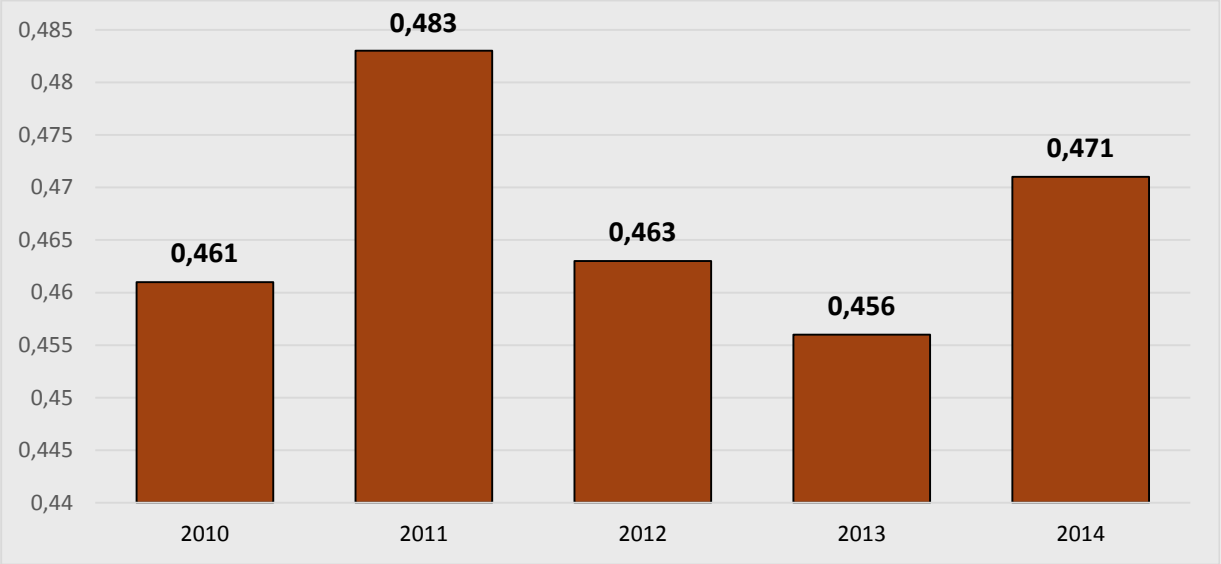

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wielowymiarowej analizy porównawczej opracowanej na podstawie metody wzorca rozwoju – Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
**brak danych za 2015 rok*

Na przestrzeni analizowanych lat (2010-2014) wskaźnik miernika rozwoju dla Brzegu odznaczał się zmienną tendencją. Przez cały badany okres Brzeg klasyfikowany był jako gmina odznaczająca się wysokim poziomem ubóstwa. Najkorzystniejsza wartość analizowanego wskaźnika została osiągnięta w 2011 roku (0,483), co oznaczało najmniejsze zagrożenie ubóstwem, natomiast największe zagrożenie pojawiło się w 2013 roku (0,456).

Zjawisko ubóstwa jest ściśle powiązane z bezrobociem, niskimi dochodami, wielodzietnością rodzin. Potwierdzają to wskaźniki związane z pomocą społeczną i rynkiem pracy, które zostały wykorzystane do wyliczenia wskaźnika obrazującego stopień zagrożenia ubóstwem. Są to:

- wskaźnik bezrobocia;
- wskaźnik niskich dochodów;
- wskaźnik rodzin wielodzietnych;
- wskaźnik rodzin niepełnych.

Tabela 29. Stopień zagrożenie ubóstwem – dane szczegółowe

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Wskaźnik bezrobocia					
liczba bezrobotnych do liczby mieszkańców	5,97	6,49	6,19	6,90	4,88
Wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną					
z tytułu ubóstwa	4,44	4,05	4,74	5,26	5,08
w rodzinach niepełnych	1,88	1,56	1,52	1,40	1,43
w rodzinach wielodzietnych	1,51	1,23	1,50	1,57	1,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wielowymiarowej analizy porównawczej opracowanej na podstawie metody wzorca rozwoju – Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim
**brak danych za 2015 rok*

Bezrobocie traktowane jest jako główna przyczyna ubóstwa. Wskaźnik bezrobocia w 2014 roku osiągnął najniższy poziom w całym analizowanym okresie, co jest niewątpliwie związane ze spadkiem ogólnego poziomu liczby osób bezrobotnych w gminie. Pozostałe wskaźniki wykorzystane do wyliczenia stopnia zagrożenia ubóstwem w badanych latach odznaczały się zmiennymi tendencjami. Najwyższymi wartościami w poszczególnych latach charakteryzował się wskaźnik liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z tytułu ubóstwa. Jako jedyny z zaprezentowanych w 2014 roku osiągnął większą wartość w porównaniu z rokiem 2010.

Bezrobocie

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r., poz.149 ze zm.) za bezrobotną uznaje się osobę, która: „bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie (…) oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.”

W ostatnich latach wystąpiły różne zjawiska, które zasadniczo wpłynęły na zmiany w strukturach zatrudnienia. Zmiany te związane są przede wszystkim z postępem technologicznym czy wzrostem konkurencyjności rynku pracy, a szybko zmieniające się wymagania rynku pracy wpływają na to, że część społeczeństwa posiada kompetencje nieadekwatne do bieżącego zapotrzebowania. Brak dostatecznych kompetencji uniemożliwia z kolei konkurencyjność na rynku pracy.

Wykres 13. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu bezrobocia

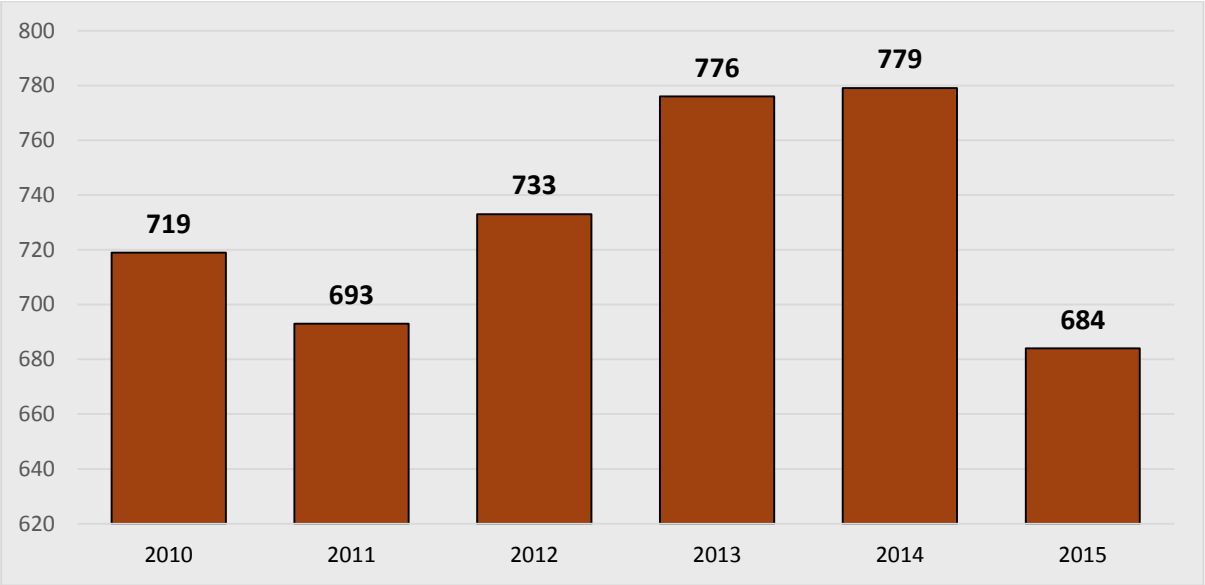

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia nieustannie ulegała zmianom, jednak ich liczba utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. W 2015 roku pomocą społeczną objęte były 684 rodziny (1 493 osoby). Sytuacja na brzeskim rynku pracy ulega stopniowej poprawie, co skutkowało zmniejszeniem liczby osób korzystających z pomocy społecznej w 2015 roku w porównaniu z pozostałymi analizowanymi latami.

Zgodnie z „Oceną zasobów pomocy społecznej" liczba osób bezrobotnych w gminie Brzeg systematycznie wzrastała do 2013 roku (na przestrzeni lat 2010-2013 o 13,6%), a następnie odnotowano jej spadek. W 2015 roku w Brzegu zarejestrowanych było 4 016 osób bezrobotnych. Liczba ta jest o 41,8% niższa niż w roku 2013.

Tabela 30. Rynek pracy w gminie Brzeg

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni ogółem	6 078	6 282	6 314	6 905	5 055	4 016
Długotrwale bezrobotni	2 752	3 084	3 083	3 616	2 948	2 114
Bezrobotni z prawem do zasiłku	1 355	1 364	1 592	1 471	1 003	896

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Pomimo spadku bezrobocia na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. W 2015 roku stanowili oni bowiem 52,6% ogólnej liczby bezrobotnych. 22,3% brzeskich bezrobotnych posiada prawo do zasiłku.

Bezrobocie jest problemem, który niewątpliwie rzutuje na wiele innych obszarów funkcjonowania danej społeczności, a rosnąca skala tego zjawiska jest ogromnym ciężarem dla całej gospodarki. Największe obciążenie wywołuje długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia pewnej części mieszkańców. Wiąże się to z niższym standardem życia nie tylko osoby bezrobotnej, ale także oddziałuje na całą jej rodzinę.

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność to trwała lub okresowa niemożność do pełnienia określonych ról społecznych, wywołująca niezdolność do prawidłowego funkcjonowania i tym samym niezdolność do pracy. Osoba niepełnosprawna to taka osoba, która ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy ma ograniczone możliwości gwarantujące prawidłowe funkcjonowanie w różnych sferach życia.

Ze względu na niepełnosprawność, pomocą społeczną w 2015 roku objętych było 805 osób z 650 rodzin. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, jak również liczba osób w tych rodzinach odznaczała się zmienną tendencją. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w 2015 roku była niższa niż w latach 2010 i 2014.

Wykres 14. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu niepełnosprawności

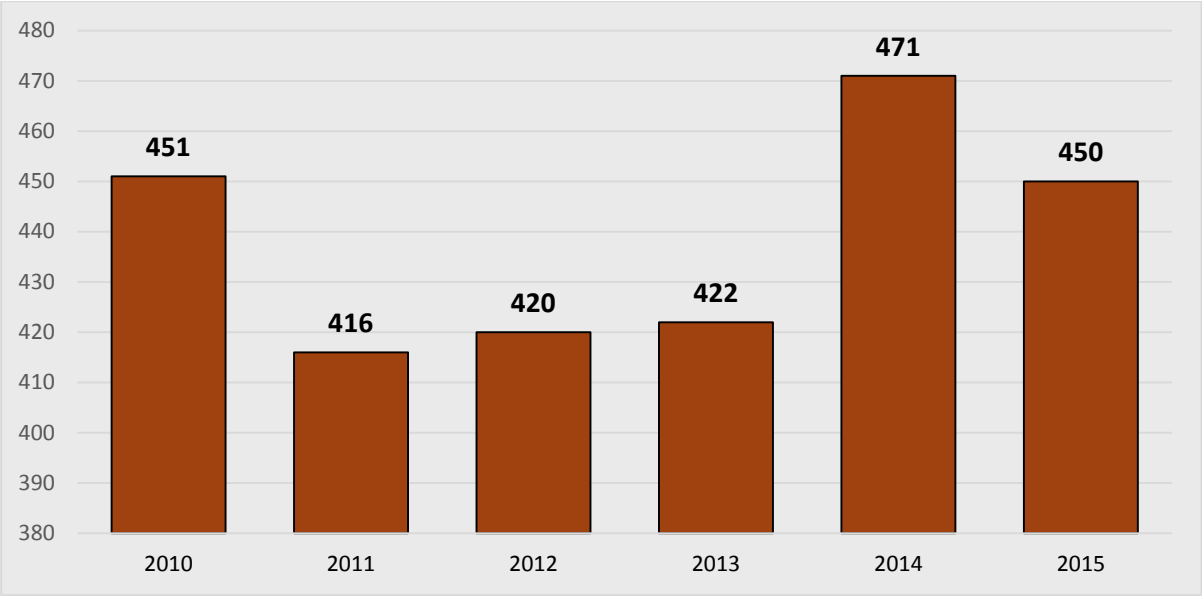

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Prawnym potwierdzeniem posiadania statusu osoby niepełnosprawnej jest orzeczenie o niepełnosprawności. Dysponowanie takim orzeczeniem umożliwia korzystanie ze świadczeń i przywilejów przewidzianych dla osoby niepełnosprawnej. W 2015 roku Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał 2 369 orzeczeń o niepełnosprawności. Jest to o 39,6% wydanych orzeczeń więcej niż w roku 2014. W latach 2010-2013 liczba tych orzeczeń systematycznie zmniejszała się (łącznie o 21,8%), podobnie jak liczba złożonych wniosków (spadek w 2013 roku w zestawieniu z rokiem 2010 o 7,7%).

Tabela 31. Liczba złożonych wniosków i ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość złożonych wniosków	2091	1995	1985	1929	2124	b.d.
Ilość wydanych orzeczeń	2168	1912	1765	1696	1697	2369

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Poniższa tabela prezentuje przybliżoną strukturę liczby osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie gminy Brzeg.

Tabela 32. Struktura osób niepełnosprawnych w Brzegu

	Dzieci i młodzież do 16 lat	Osoby w wieku produkcyjnym	Osoby w wieku poprodukcyjnym
Liczba osób	3,0 – 4,7%	46,4%	47,2 – 48,0%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z NSP 2011 r., BAEL 2014 r. oraz danych z Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016 - 2021

Na terenie Brzegu zlokalizowany jest Zakład Pracy Chronionej Scelina Marek Sp. J. – Brzeskie Centrum Handlowe MARKO, zatrudniający 170 osób niepełnosprawnych. Zakład ten oferuje usługi szwalnicze, wynajem powierzchni handlowych, usługi ochrony mienia oraz usługi porządkowe. Na terenie miasta działają także inne Zakłady Pracy Chronionej mające jednak swoje siedziby poza jego granicami (np. Impel, Gwarant). Zajmują się one głównie ochroną mienia i sprzątaniem.

W powiecie brzeskim na rzecz osób niepełnosprawnych prężnie działają liczne instytucje oraz organizacje pozarządowe.

Zgodnie w danymi zamieszczonymi w *Powiatowym Programie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Brzeskim na lata 2016-2021* budynki użyteczności publicznej i niepublicznej na terenie powiatu brzeskiego nie są dostatecznie przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni zmagają się zatem z licznymi barierami, często utrudniającymi im prawidłowe funkcjonowanie.

Długotrwała lub ciężka choroba

Pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby obejmowane są osoby, które ze względu na stan zdrowia wymagają okresowego wsparcia ze strony innych osób. Choroba długotrwała często utożsamiana jest z chorobą przewlekłą, obniżającą sprawność danej osoby, która często wymaga specjalistycznej opieki i przyjmowania niezbędnych lekarstw. Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na analizowany powód, począwszy od 2011 roku systematycznie wzrastała (ogólny wzrost o 19,1%). W 2015 roku, w gminie Brzeg z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby z pomocy społecznej korzystały 1 183 osoby z 674 rodzin.

Wykres 15. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

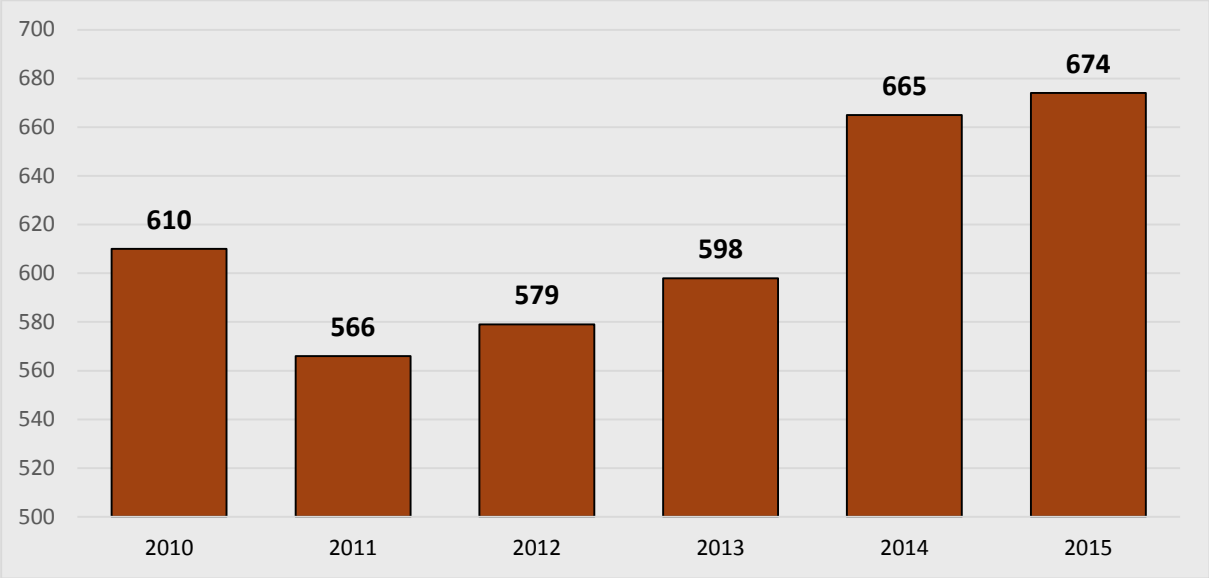

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Problem długotrwałej i ciężkiej choroby jest powiązany z niepełnosprawnością - długa, ciężka i przewlekła choroba może w konsekwencji doprowadzić do niepełnosprawności. Ze względu na rosnącą skalę tych zjawisk stanowią one wyzwanie dla polityki społecznej. Zjawiska te determinowane są dodatkowo starzeniem się społeczeństwa. Osoby starsze mają ograniczoną samodzielność, co skutkuje wzrostem zapotrzebowania na wsparcie ze strony innych osób. Analiza demograficzna dla gminy Brzeg wskazuje, iż brzeskie społeczeństwo starzeje się, w związku z czym przewidywać można, iż wzrośnie zapotrzebowanie na pomoc społeczną z powodu długotrwałej choroby. Niewątpliwym jest, że problemy zdrowotne nasilają się wraz z wiekiem, a dłuższe życie nie jest utożsamiane z życiem w zdrowiu. Zmiany demograficzne, w tym przede wszystkim wydłużenie trwania życia, spadek dzietności i zmiana modelu rodziny, będą wywoływały coraz większe zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej z tytułu choroby czy niepełnosprawności.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych ma na celu przywrócenie rodzinie zdolności do sprawowania określonych funkcji. Rodziny dotknięte problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego otrzymują pomoc z instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, a także z placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wzrosła o 85,5%. W 2015 roku z tego powodu pomocą społeczną objętych zostało 549 rodzin (dla porównania w 2010 roku było to 296 rodzin).

Wykres 16. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

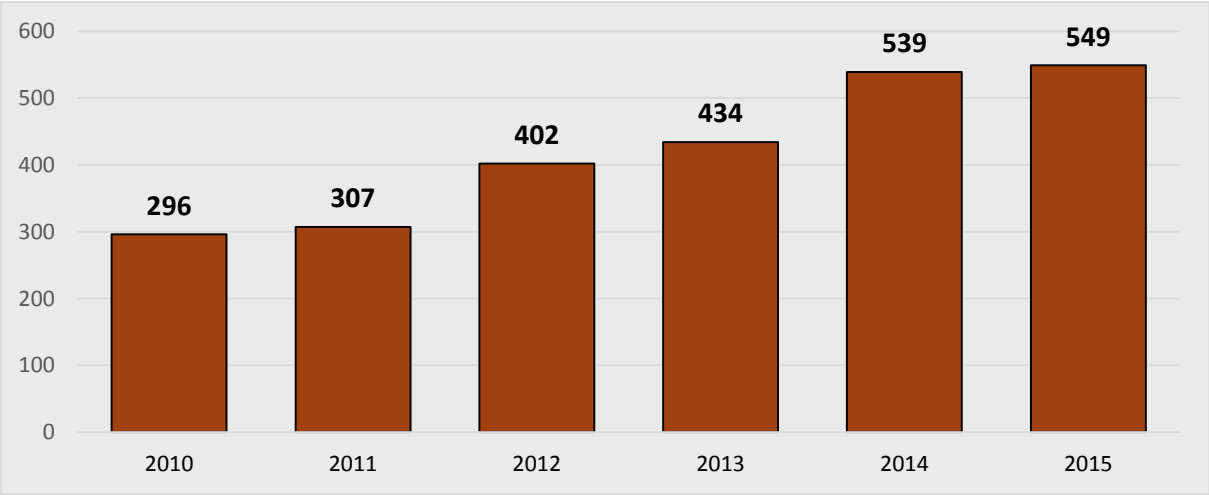

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu – Ocena zasobów pomocy społecznej

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objawia się bardzo często trudnościami w wypełnianiu ról wychowawczych. Niezaradność w opiece nad dziećmi związana jest z innymi dysfunkcjami, począwszy od uzależnienia od różnego rodzaju środków po zjawisko przemocy w rodzinie. Problemy osób dorosłych z kolei przekładają się na dzieci, które od najmłodszych lat uczą się złych nawyków. Trudności wychowawcze w środowisku rodzinnym przekładają się na problemy w środowisku szkolnym w postaci agresywnych zachowań czy łamania obowiązujących norm.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Opieka i ochrona małżeństwa, rodziny oraz macierzyństwa zagwarantowane są w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Uznaje ona macierzyństwo za samoistną wartość konstytucyjną i gwarantuje mu ochronę i opiekę.

Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa wzrosła niemal trzykrotnie. W 2009 roku pomocą z tego powodu objętych było bowiem 21 rodzin, natomiast w roku 2015 było to już 80 rodzin.

Ochrona macierzyństwa obejmuje szczególne uprawnienia kobiet w ciąży, w czasie połogu czy w czasie wychowywania dziecka. Stanowi to bardzo istotne wyzwanie w czasach, w których dostrzega się częste łamanie praw kobiet będących w ciąży czy wychowujących dzieci. Ochrona macierzyństwa wiąże się nie tylko z pomocą finansową dla kobiet spodziewających się dziecka. Ma ona na celu zapewnić przyjście na świat każdemu poczętemu dziecku, a matkom szczególną ochronę i pomoc umożliwiającą opiekę nad dzieckiem.

Bezdomność

Bezdomność jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Bezdomności towarzyszy wiele innych problemów społecznych, m.in. uzależnienia. Osobą bezdomną jest osoba, która znalazła się na tzw. marginesie życia społecznego na skutek różnych negatywnych zdarzeń losowych. Przyczynami bezdomności mogą być: bezrobocie, niekorzystne przemiany społeczno-gospodarcze, eksmisje czy problemy na rynku mieszkaniowym.

W gminie Brzeg w 2015 roku odnotowano 97 osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności. Jest to liczba ponad dwukrotnie wyższa niż w roku 2010. Bezdomność to jeden z najbardziej złożonych problemów społecznych, a jednocześnie najtrudniejszy do rozwiązania.

Uzależnienia

Uzależnienie (nałóg) to silne pragnienie zażywania konkretnych środków lub wykonywania jakiejś czynności. Uzależnienie utrudnia prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne oraz społeczne. Wyjście z uzależnienia możliwe jest dzięki specjalistycznej terapii,

prowadzonej przez ośrodki terapeutyczne. Uzależnienie to problem społeczny, wywołujący wiele negatywnych skutków dla osoby uzależnionej czy dla osób z jej najbliższego otoczenia.

Głównymi uzależnieniami, z powodu których przyznawane były świadczenia społeczne na terenie miasta Brzeg, były alkoholizm i narkomania.

Liczba rodzin, jak i osób w tych rodzinach, które zostały objęte pomocą społeczną z powodu alkoholizmu na przestrzeni analizowanych lat ulegała zmianom. W początkowym okresie liczba ta systematycznie wzrastała (za wyjątkiem niewielkiego spadku w 2011 roku) – łączny wzrost o 21 rodzin (46 osób) w latach 2010-2013. W kolejnych latach liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu zmalała.

W 2015 roku z powodu narkomanii pomocą społeczną objęte były 3 rodziny. Pomimo, iż liczba ta nie jest wysoka nie należy umniejszać powagi tego problemu. Jest to jedno z najpoważniejszych uzależnień, a długotrwałe stosowanie narkotyków prowadzi do wyniszczenia organizmu, prowadząc do jego całkowitej niewydolności, jak również do całkowitego braku kontroli nad własnym zachowaniem.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 r., poz. 1390) przez przemoc w rodzinie rozumie się *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

Wyróżnić można wiele rodzajów przemocy. Skutki przemocy mają charakter bezpośredni – związane z uszkodzeniami ciała lub też pośredni, oddziałując na zachowanie jednostki dotkniętej przemocą lub wywołując u niej choroby w wyniku powikłań lub stresu pourazowego. Ofiary przemocy najczęściej żyją w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, odizolowaniu od wsparcia z zewnątrz, w całkowitej zależności finansowej od partnera, odznaczają się zaburzeniami poczucia własnej wartości, obniżoną samooceną oraz osłabieniem psychicznym i fizycznym.

W 2015 roku z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie korzystało 11 rodzin (35 osób). Liczba tych rodzin jest niższa niż w roku 2014 (o 10 rodzin), jednak wyższa (o 6 rodzin) w porównaniu z początkiem analizowanego okresu.

Wykres 17. Liczba osób objętych procedurą Niebieskiej Karty

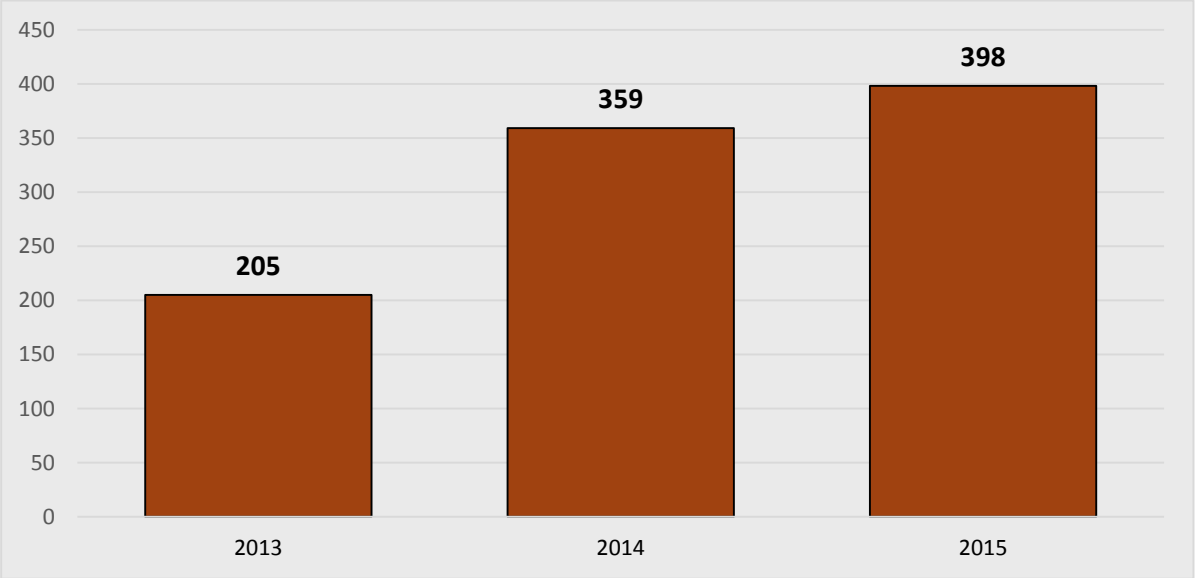

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu

„Niebieska Karta" to procedura; ogół czynności podejmowanych w sytuacji podejrzenia istnienia przemocy w rodzinie. Niebieska Karta, zgodnie z definicją ww. ustawy, *obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.* Wszczęcie tej procedury nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

W gminie Brzeg, w ostatnich trzech latach wzrosła liczba osób objętych procedurą Niebieskiej Karty. Na przełomie lat 2013-2015 wzrosła niemal dwukrotnie, tj. o 94,1%. W 2013 roku wspomnianą procedurą objęto 205 osób, a w 2015 roku było to już 398 osób. Niebieska Karta umożliwia objęcie osób i rodzin, co do których istnieje podejrzenie

stosowania przemocy, kompleksowym wsparciem: zapewnienie schronienia, udzielenia wsparcia psychologicznego, prawnego, socjalnego i pedagogicznego oraz wszelkich, niezbędnych informacji, organizowanie pomocy medycznej, w razie konieczności podejmowanie czynności zapewniających ochronę zdrowia, życia i mienia oraz kierowanie do odpowiednich poradni czy instytucji.

Sieroctwo

Z przyczyny sieroctwa, ze świadczeń pomocy społecznej w 2015 roku korzystała 1 rodzina. Sieroctwo jest pojęciem mającym szeroki zakres znaczeniowy. Niewątpliwie jednak jest to zjawisko niepokojące, polegające na stałym lub okresowym pozbawieniu dzieci możliwości wychowywania się we własnej rodzinie. Rodzina odgrywa bardzo ważną rolę w życiu człowieka, wpływając na ukształtowanie cech niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu dorosłym. Najkorzystniejszym sposobem rozwiązania problemu związanego z brakiem możliwości kontaktu z rodziną biologiczną jest m.in. umieszczanie dzieci w rodzinach zastępczych.

W gminie Brzeg w 2015 roku funkcjonowało 41 rodzin zastępczych, pod opieką których znajdowało się 58 dzieci. Liczba wspomnianych rodzin i w konsekwencji przebywających w nich dzieci na przestrzeni analizowanych lat systematycznie się zmniejszała. W latach 2010 – 2015 liczba rodzin zastępczych w gminie Brzeg zmniejszyła się o 7 rodzin.

Tabela 33. Rodziny zastępcze w gminie Brzeg

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin zastępczych	48	47	45	47	42	41
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	73	66	64	66	59	58

Źródło: www.bip.pcprbrzeg.pl

W Brzegu zlokalizowane jest również Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, w którym znajduje się 50 miejsc. Placówki tego typu przeznaczone są dla

dzieci i młodzieży, które zostały pozbawione, całkowicie lub częściowo, opieki rodzicielskiej, zapewniając im opiekę oraz wychowanie.

Przestępczość

Ocena poziomu przestępczości na terenie miasta Brzeg została przygotowana na podstawie danych pochodzących z opracowania pn.: „Analiza stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego dla Komendy Powiatowej Policji w Brzegu za 2014 r.”. Analiza ta przedstawia liczbę wykroczeń i przestępstw w podziale m.in. na rejony. Są to rejony pracy dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Brzegu. W 2014 roku (brak nowszych danych) największą liczbę ujawnionych przestępstw odnotowano w rejonie V (obejmującym następujące ulice: 6-go Lutego, Armii Krajowej nr 1-7 i 2-18, Bolesława Chrobrego, Gen. Andersa, Jana Pawła II, Krótką, Lechicką, Legionistów, Marszałka Piłsudskiego, Planty, Robotniczą, Słowiańską, Tarnowskiego, Kard. Wyszyńskiego nr. parzyste). Z kolei największą liczbę ujawnionych wykroczeń odnotowano w rejonie I (3-go Maja, Blacharska, Błonie, Chopina, Długa, Dzierżonia (od nr 1 do 14), Emilii Plater, Garbarska, Górna, Grobli, Jabłkowa, Jezuitów, Kapucyńska, Kępa Młyńska, Kościelna, Kowalska, Lekarska, Mleczna, Młynarska, Nadbrzeżna, Nadodrzańska, Panieńska, Pańska, Pl. Bramy Wrocławskiej Pl. Koszarowy, Pl. Kościelny, Pl. Młynów, Pl. Moniuszki, Pl. Nad Odrą, Pl. Polonii Amerykańskiej, Pl. Zamkowy, Reja (do nr 1 do 13), Różana, Rynek, Rzeźnicza, Staromiejska, Sukiennice, Szpitalna, Św. Jadwigi, Wał Śluzowy, Wojska Polskiego, Władysława Jagiełły, Zakonnic, Zamkowa). Z uwagi na liczbę popełnionych przestępstw i wykroczeń najbardziej bezpiecznym jest rejon IX (Asnyka, Broniewskiego, Brzechwy, Ciepłownicza, Dąbrowskiej, Dłuskiego, Elektryczna, Gdańska, Górnośląska, Grudziądzka, Janczarskiego, Kani, Katowicka, Kopernika, Korczaka, Korfantego, Kościuszki, Makuszyńskiego, Norwida, Orzeszkowej, Pl. Gen. Dąbrowskiego, Porazińskiej, Poznańska, Prusa, Reymonta, Składowa, Słowackiego od 8 i od 25, Starobrzeska, Struga, Szancera, Szymanowskiego, Tetmajera, Toruńskie, Tuwima).

Wykres 18. Liczba ujawnionych przestępstw i wykroczeń w poszczególnych rejonach na terenie miasta Brzeg w 2014 roku

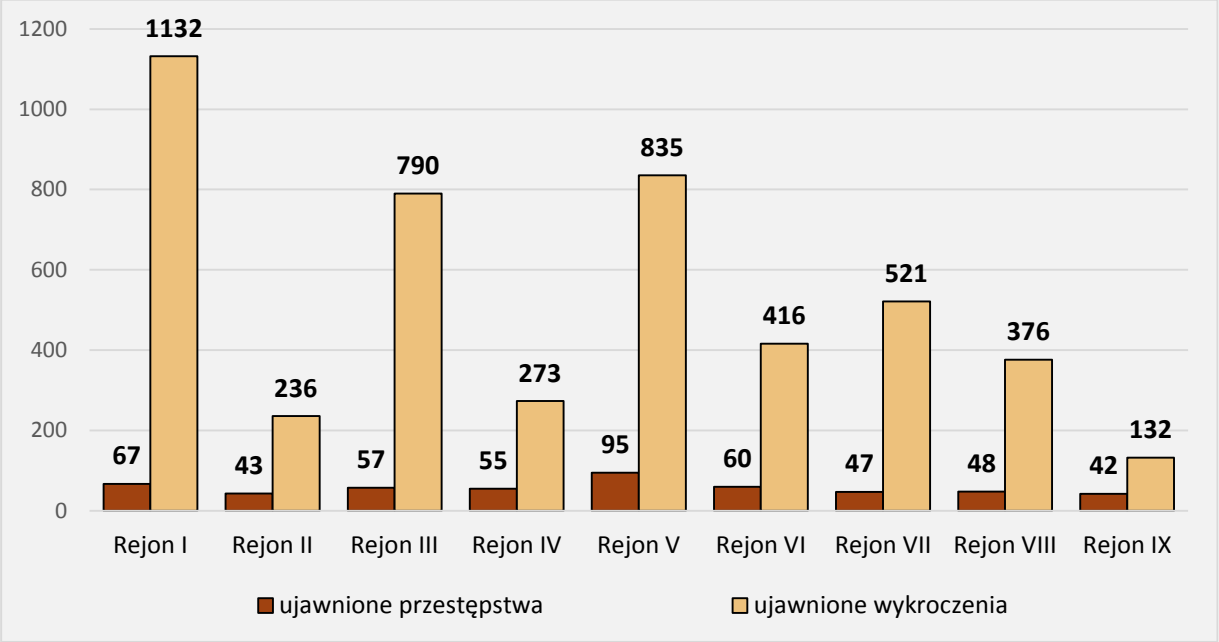

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Brzegu
**brak danych za 2015 rok*

W 2014 roku na terenie Brzegu odnotowano popełnienie 514 przestępstw oraz 4 711 wykroczeń. Wśród osób nieletnich stwierdzono natomiast popełnienie 40 czynów karalnych. W poniższej tabeli znajdują się szczegółowe dane na temat wybranych kategorii przestępstw ujawnionych, popełnionych w poszczególnych rejonach miasta Brzeg. Przedstawiono następujące kategorie przestępstw: rozboje, kradzieże z włamaniem, kradzieże, uszkodzenia mienia, bójki i pobicia oraz uszczerbek na zdrowiu.

Tabela 34. Ujawnione przestępstwa wg wybranych kategorii w 2014 roku

REJONY	rozboje	kradzieże z włamaniem	kradzieże	uszkodzenie mienia	bójka i pobicie	uszczerbek na zdrowiu
Rejon I	3	10	26	2	3	0
Rejon II	3	11	13	1	0	1
Rejon III	1	3	22	3	1	1
Rejon IV	1	10	21	3	1	2
Rejon V	4	7	19	6	2	2
Rejon VI	0	5	30	3	3	1
Rejon VII	2	6	22	2	1	0
Rejon VIII	2	8	14	5	0	3
Rejon IX	1	12	10	5	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Brzegu
**brak danych za 2015 rok*

Inne powody trudnej sytuacji życiowej

Wśród pozostałych problemów przyznawania pomocy społecznej należy wyróżnić: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenia losowe oraz sytuację kryzysową. Dwa ostanie wymienione problemy to powody otrzymywania pomocy społecznej dla 5 rodzin (stan na 2015 r.), natomiast w związku z trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 28 rodzin.

5. PODSUMOWANIE ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, określone zostały podstawowe problemy w zakresie życia lokalnej społeczności oraz pomocy społecznej. W podsumowaniu wykazane zostały najistotniejsze problemy sfery społecznej, które w sposób istotny wpływają na obniżenie jakości życia mieszkańców gminy. Problemy społeczne mają negatywny wpływ na inne sfery życia, a brak interwencji, mającej na celu ich rozwiązanie, przyczynia się do rozwoju kolejnych problemów.

Zdiagnozowano następujące problemy społeczne na terenie gminy Brzeg:

- Zmniejszająca się liczba mieszkańców;
- Starzenie się brzeskiego społeczeństwa, wysokie wartości wskaźników obrazujących obciążenie demograficzne (spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, szybki wzrost odsetka osób w wieku powyżej 60 lat);
- Odpływ mieszkańców (wysokie, ujemne saldo migracji), niska dzietność (ujemny przyrost naturalny);
- Wzrost wartości wypłaconych stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych;
- Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach*;
- Osiąganie niskich dochodów, niepozwalających na zabezpieczenie podstawowych potrzeb;
- Ogólnokrajowy kryzys gospodarczy;
- Mało atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego dla młodzieży;
- Niedostateczna oferta kulturalna skierowana do seniorów;

**problem zgłoszony przez uczestników konsultacji społecznych*

- Brak możliwości korzystania z pomocy oferowanej przez Punkt Pomocy Kryzysowej osobom będącym uczniami szkół brzeskich, a mieszkającym w innych miejscowościach;
- Niewystarczająca liczba psychologów w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Brzegu;
- Wzrost liczby osób oczekujących na mieszkania socjalne;
- Rosnące zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej;
- Wzrost liczby osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia;
- Stały wzrost wskaźnika długotrwale korzystających z pomocy – relatywne zagrożenie ubóstwem, uzależnienia od pomocy społecznej, trudności ze znalezieniem zatrudnienia;
- Rosnąca liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, w tym usługami specjalistycznymi oraz systematyczny wzrost kosztów obsługi tych usług, wskazujące na trudności w zaspokajaniu codziennych potrzeb;
- Rosnąca liczba osób korzystających z zasiłków okresowych z powodu długotrwałej choroby lub niepełnosprawności;
- Wysoka liczba osób dotkniętych ubóstwem, wysokie zagrożenie ubóstwem (wg badań przeprowadzonych w oparciu o metodę wzorca rozwoju);
- Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób pozostających bez zatrudnienia;
- Nasilenie problemu związanego z długotrwałą lub ciężką chorobą oraz bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- Przemoc w rodzinie – wzrost liczby osób objętych procedurą Niebieskiej Karty;
- Niewystarczająca pomoc i wsparcie dla osób doświadczających przemocy;

- Niewystarczające wsparcie dla rodzin wielodzietnych;
- Rosnąca liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności;
- Wzrost liczby osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności;
- Mały poziom akceptacji niepełnosprawności, szczególnie wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- Bardzo niski poziom wiedzy na temat chorób rzadkich, powodujących niepełnosprawność;
- Bariery architektoniczne utrudniające swobodne poruszanie się oraz mała dostępność obiektów kubaturowych osobom z niepełnosprawnościami,
- Brak rozwiązań kolorystycznych, dźwiękowych i fakturowych w celu poprawienia orientacji w otoczeniu dla osób niedowidzących i niewidomych;
- Zjawisko izolacji społecznej osób niepełnosprawnych;
- Wysoka liczba przestępstw i wykroczeń; dewastacje miejsc publicznych.

6. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy stanowiła fundament do wypracowania celów: głównego, strategicznych i operacyjnych wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań.

Rysunek 2. Drzewo celów

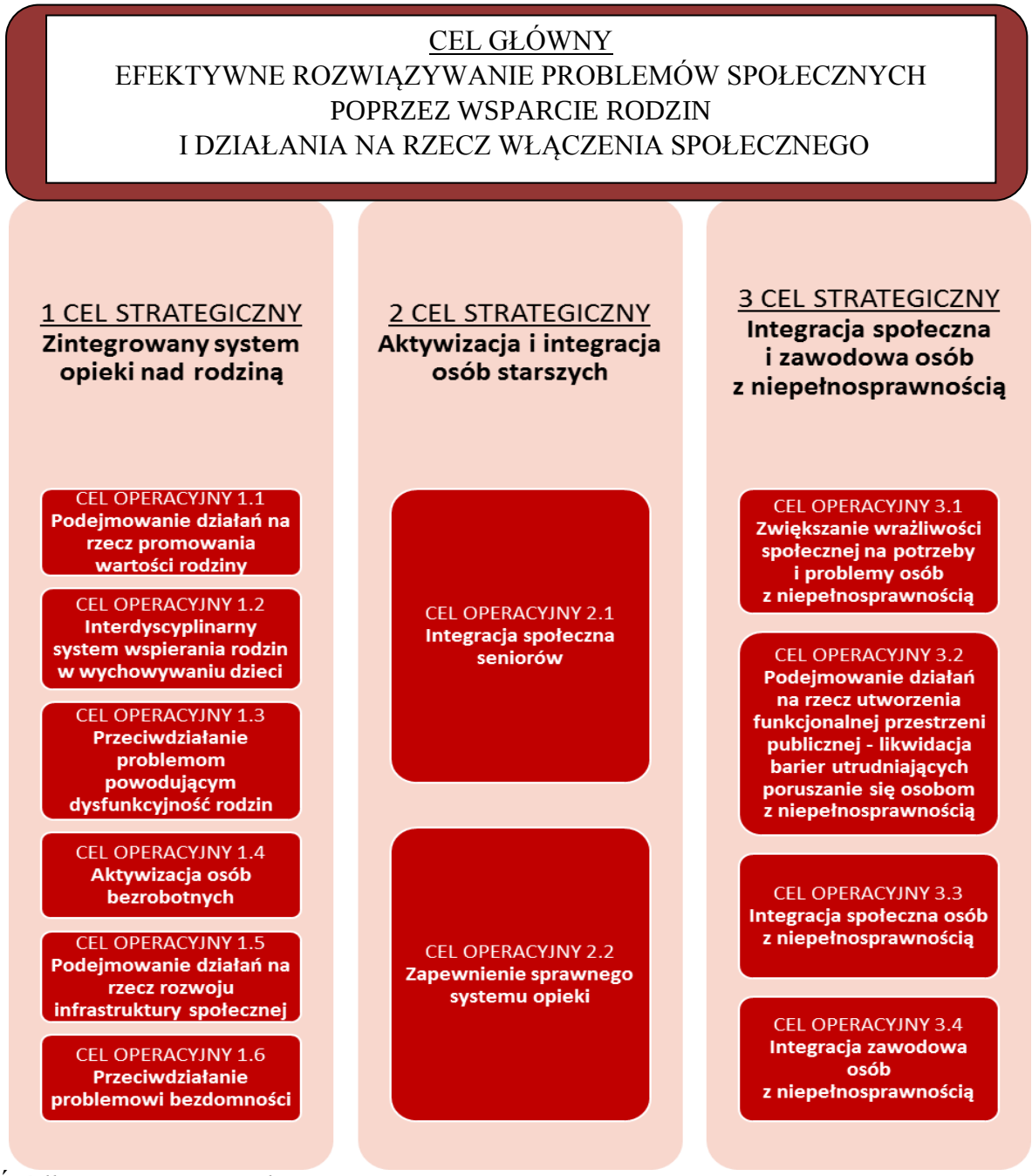

Źródło: Opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 1: ZINTEGROWANY SYSTEM OPIEKI NAD RODZINĄ

CEL OPERACYJNY 1.1

Podejmowanie działań na rzecz promowania wartości rodziny

- Edukacja społeczna - podnoszenie świadomości i wiedzy społecznej w aspekcie promowania wartości rodziny (lekcje wychowawcze w szkołach, zajęcia w świetlicach terapeutycznych);
- Kampanie społeczne (lokalna prasa, radio, telewizja, Internet);
- Wystawy (konkursy plastyczne dla dzieci i młodzieży, konkursy fotograficzne);
- Promowanie elastycznego czasu pracy jako instrumentu wzmacniającego rolę rodziny w procesie wychowania dziecka;

CEL OPERACYJNY 1.2

Interdyscyplinarny system wspierania rodzin w wychowywaniu dzieci

- Organizowanie form spędzania czasu wolnego dzieciom i młodzieży;
- Rozszerzenie oferty pomocy specjalistycznej; zwiększenie liczby specjalistów/terapeutów;
- Zwiększenie liczby etatów psychologów w poradni psychologiczno-pedagogicznej i szkołach;
- Utworzenie nowych miejsc w żłobkach/przedszkolach;
- Zwiększenie liczby asystentów rodziny;
- Udzielanie pomocy stypendialnej zdolnym uczniom;
- Wspieranie wychowawczych działań placówek oświatowych, kulturalnych, świetlic, klubów itp.
- Promowanie zdrowego stylu życia i kultury fizycznej wolnych od nałogów

CEL OPERACYJNY 1.3

Przeciwdziałanie problemom powodującym dysfunkcyjność rodzin

- Utworzenie poradni rozwiązywania problemów rodzinnych i małżeńskich - zapewnianie możliwości podjęcia m.in. terapii rodzinnych, terapii dla osób uzależnionych, dla rodzin osób uzależnionych, dla dorosłych dzieci alkoholików;
- Podjęcie działań na rzecz umożliwienia korzystania z pomocy oferowanej przez Punkt Pomocy Kryzysowej osobom będącym uczniami szkół brzeskich, a mieszkającym w innych miejscowościach (podjęcie działań na rzecz współfinansowania działalności PPK z budżetu powiatu);
- Edukacja podmiotów, wyszczególnionych w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w sprawie szybkiego reagowania na zjawisko przemocy w rodzinie – rozpoznanie i wdrażanie procedury „Niebieskiej Karty”;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom, które doświadczyły przemocy w rodzinie;
- Opracowanie i wdrażanie programów dla sprawców przemocy;
- Zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problemu przemocy i konieczności szybkiego reagowania na przejawy jego występowania;
- Zwiększanie świadomości społeczeństwa o możliwościach korzystania ze specjalistycznej pomocy osób zajmujących się problemem uzależnień;
- Organizowanie akcji informacyjnych o skutkach wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych i innych – działania profilaktyczno-edukacyjne;
- Wdrażanie programów profilaktyki selektywnej, np. „FreD goes net”;
- Efektywne wdrażanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Wspieranie działań placówek medycznych w zakresie uzależnień;

CEL OPERACYJNY 1.4

Aktywizacja osób bezrobotnych

- Efektywne wdrażanie programów: prac społecznie użytecznych, robót publicznych, prac interwencyjnych, odpracowania zaległych czynszów;
- Wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy - prowadzenie poradnictwa zawodowego, pomoc w opracowaniu dokumentów aplikacyjnych itp.
- Wsparcie kobiet w powrocie na rynek pracy;
- Promowanie samozatrudnienia;
- Kształtowanie postaw przedsiębiorczych;
- Podnoszenie kompetencji osób bezrobotnych;
- Wspieranie działań mających na celu tworzenie podmiotów ekonomii społecznej;

CEL OPERACYJNY 1.5

Podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej

- Podejmowanie działań na rzecz budownictwa komunalnego i socjalnego;
- Tworzenie mieszkań serwisowanych, opiekuńczych i mieszkań chronionych;
- Podejmowanie działań na rzecz poprawy warunków kształcenia;

CEL OPERACYJNY 1.6

Przeciwdziałanie problemowi bezdomności

- Wdrażanie programów prowadzących do przeciwdziałania bezdomności;
- Ścisła współpraca ze schroniskami dla osób bezdomnych oraz innymi podmiotami oferującymi pomoc osobom bezdomnym;
- Utworzenie na terenie Brzegu noclegowni wraz z łaźnią dla osób bezdomnych;
- Zacieśnianie współpracy między placówkami medycznymi a systemem pomocy osobom bezdomnym;

CEL STRATEGICZNY 2: AKTYWIZACJA I INTEGRACJA OSÓB STARSZYCH

CEL OPERACYJNY 2.1

Integracja społeczna seniorów

- Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec seniorów - edukacja, kampanie społeczne;
- Wspieranie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej - organizacja wydarzeń integrujących seniorów z młodszymi pokoleniami - zachęcanie do dzielenia się doświadczeniami, opowieści o czasach młodości seniorów, młodsze pokolenia kształcą seniorów w zakresie obsługi komputera czy korzystania z Internetu;
- Zwiększanie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych, m.in. organizacja zajęć podnoszących ich kompetencje, poprawa sprawności ruchowej, współczesne formy aktywności fizycznej (zumba, salsa, nordic-walking, siłownie zewnętrzne itp.);
- Tworzenie klubów integracyjnych dla seniorów;
- Powołanie Rady Seniorów;
- Wspieranie działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku;

CEL OPERACYJNY 2.2

Zapewnienie sprawnego systemu opieki

- Zwiększanie dostępności do usług opiekuńczych;
- Wprowadzenie systemu teleopieki;
- Podejmowanie działań ukierunkowanych na rozszerzenie oferty usług medycznych z uwzględnieniem potrzeb osób starszych;
- Utworzenie całodobowego domu opieki społecznej we współpracy z powiatem, podmiotami prywatnymi lub podmiotami ekonomii społecznej;
- Utworzenie grupy wsparcia dla osób starszych, jak również dla osób opiekujących się nimi;
- Rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych;

CEL STRATEGICZNY 3: INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

CEL OPERACYJNY 3.1

Zwiększanie wrażliwości społecznej na potrzeby i problemy osób z niepełnosprawnością

- Edukacja społeczna na temat chorób wywołujących zaburzenia funkcji organizmu (przyczyniających się do powstania niepełnosprawności);
- Podejmowanie działań na rzecz zwiększania akceptacji osób niepełnosprawnych - przeciwdziałanie dyskryminacji, inicjatywy na rzecz włączenia społecznego osób dotkniętych niepełnosprawnością;
- Podejmowanie działań na rzecz przełamywania barier wykluczających osoby dotknięte niepełnosprawnością z pełnego uczestnictwa w życiu społecznym;
- Promowanie przedszkoli, szkół z oddziałami integracyjnymi;
- Promowanie działalności osób niepełnosprawnych i podmiotów działających na rzecz osób z niepełnosprawnością;
- Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i wolontariuszy działających na rzecz osób z niepełnosprawnością;

CEL OPERACYJNY 3.2

Podejmowanie działań na rzecz utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej - likwidacja barier utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnością

- Instalowanie sygnalizacji dźwiękowych na przejściach dla pieszych umożliwiających bezpieczne poruszanie się osobom niewidomym i niedowidzącym;
- Zastosowanie rozwiązań kolorystycznych i fakturowych ułatwiających poruszanie się po mieście osobom niewidomym i niedowidzącym;
- Budowa pochylni i podjazdów wraz z poręczami mających na celu ułatwienie w samodzielnym poruszaniu się osobom z niepełnosprawnością ruchową;
- Zapewnienie podnośników, platform, transporterów schodowych, wind lub innych urządzeń do transportu pionowego w budynkach użyteczności publicznej, zwiększając ich dostępność dla osób z niepełnosprawnością ruchową;
- Likwidacja nierówności i różnic w poziomach ciągów komunikacyjnych;
- Zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością;

CEL OPERACYJNY 3.3

Integracja społeczna osób z niepełnosprawnością

- Utworzenie klubu przy Domu Pomocy Społecznej dla osób z niepełnosprawnością;
- Zachęcanie osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestniczenia w sporcie, kulturze, rekreacji;
- Aktywna współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi w aspekcie wsparcia osób, które zmagają się z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- Utworzenie Brzeskiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych;
- Udział przedstawicieli gminy w Powiatowej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych;
- Stworzenie możliwości pozyskiwania bieżących informacji na temat praw osób z niepełnosprawnością (m.in. utworzenie na stronie internetowej Urzędu Miasta zakładki dla osób z niepełnosprawnością z przekierowaniem na stronę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzegu, na której znajduje się informator o prawach i uprawnieniach osób z niepełnosprawnością oraz na stronę www.pfron.org.pl);

CEL OPERACYJNY 3.4

Integracja zawodowa osób z niepełnosprawnością

- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością, tworzenie miejsc pracy;
- Opracowanie informatora dla pracodawców o wsparciu udzielanym przez PFRON w związku z zatrudnianiem osób z niepełnosprawnością;
- Wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowaniu stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnością;
- Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej - Centra Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Spółdzielnie Socjalne;

7. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Założenia *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* zostały opracowane z uwzględnieniem celów określonych w ramach dokumentów wyższego szczebla.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Dokument ten jest jednym z dziewięciu strategii zintegrowanych realizujących średnio i długookresową Strategię Rozwoju Kraju. Jego celem głównym jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Do celów szczegółowych zaliczono:

a) wzrost zatrudnienia,
b) wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
c) poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
d) poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej,
e) podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Dokument wskazuje konieczność podejmowania działań na różnych etapach życia: począwszy od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, aż do starości.

Cele *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg* wpisują się w cele Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020: wzrost zatrudnienia, poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i podniesienie poziomu kształcenia. Osiągnięcie tych celów pozwoli na zmniejszenie lub zniwelowanie problemu niskiego poziomu zatrudnienia oraz postępującego zjawiska marginalizacji na terenie gminy.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Spośród zintegrowanych strategii wpisanych w Strategię Rozwoju Kraju z kwestią rozwiązywania problemów społecznych wiąże się również Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Dokument ten został opracowany w odpowiedzi na wyzwania jakie identyfikuje Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Akcentuje on konieczność wzmocnienia gotowości wszystkich obywateli do podejmowania działań na rzecz wspólnego dobra. Wyodrębniono cztery obszary kluczowe, w których wymagana jest interwencja państwa:

- postawy i kompetencje społeczne,
- współdziałanie i partycypacja społeczna,
- komunikacja społeczna,
- kultura i kreatywność.

Cele *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* zostały doprecyzowane katalogiem kierunków działań, które wpisują się w kluczowe obszary Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, w szczególności działania mające na celu edukację społeczną w zakresie podnoszenia świadomości i wiedzy społecznej w aspekcie promowania wartości rodziny, pozytywnych postaw społecznych wobec seniorów, czy też na temat chorób wywołujących zaburzenia funkcji organizmu (przyczyniających się do powstania niepełnosprawności); wsparcie dla organizacji pozarządowych i wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych, międzypokoleniowa integracja społeczna, wsparcie rodzin w procesie wychowania dzieci itp.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji

Krajowy Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu jest programem rozwojowym o charakterze operacyjno-wdrożeniowym w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Przedstawia on politykę państwa w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Problematykę tę wyodrębniono z uwagi na zakłócanie spójności społecznej i terytorialnej. Jako główny cel obrano zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej, natomiast cele operacyjne określono w następujący sposób:

- cel operacyjny 1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży,
- cel operacyjny 2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży w wejściu na rynek pracy i tworzeniu rodzin,
- cel operacyjny 3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko,
- cel operacyjny 4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej,
- cel operacyjny 5. Seniorzy jako grupa osób aktywnych, bezpiecznych i potrzebnych.

Również w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* określono konieczność wsparcia seniorów (opieka, integracja, oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna), działania na rzecz aktywności i profilaktyki, wsparcie rodziny w wychowaniu dzieci, edukację społeczną, działania na rzecz budowy mieszkań socjalnych i komunalnych. Dlatego też założenia obu Strategii są ze sobą spójne.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie został opracowany w następstwie nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z art. 10 ust. 1 władze publiczne są zobowiązane do zapewnienia obywatelom równego traktowania, jak i poszanowania ich praw oraz godności. Dzięki temu Programowi osoby poszkodowane z powodu przemocy w rodzinie będą miały możliwość skorzystania z kompleksowej pomocy.

Celem głównym tego dokumentu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Wśród celów szczegółowych wyróżniono:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,

– zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022 jest zgodna z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020, gdyż definiuje działania ukierunkowane na przeciwdziałanie problemom powodującym dysfunkcyjność rodzin, w szczególności przeciwdziałanie problemowi przemocy w rodzinie.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest włączanie Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, opartego na modernizacji europejskiego modelu socjalnego, inwestowaniu w ludzi oraz zwalczaniu wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

– dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
– rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia sprzyjającej tworzeniu nowych, lepszych miejsc pracy,
– modernizacji systemu ochrony socjalnej,
– wspierania integracji społecznej.

Cele opracowanej Strategii są spójne z celami Narodowej Strategii Integracji Społecznej dotyczącymi m.in.: promocji samozatrudnienia, podnoszenia poziomu kwalifikacji zawodowych, podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej.

Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025

Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025 jest jednym z kluczowych dokumentów wyznaczających kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej na poziomie województwa opolskiego. W Strategii określone są działania, które należy

podjąć, aby skutecznie podnosić poziom życia mieszkańców województwa opolskiego oraz zaspokoić ich potrzeby.

Celem głównym dokumentu jest: „wspieranie działań i rozwój instytucji służących zabezpieczeniu podstawowych potrzeb mieszkańców województwa opolskiego, a także integracja społeczeństwa regionu poprzez wzmocnienie aktywności mieszkańców i współdziałanie instytucji publicznych, komercyjnych oraz organizacji pozarządowych". Wyróżniono pięć celów strategicznych:

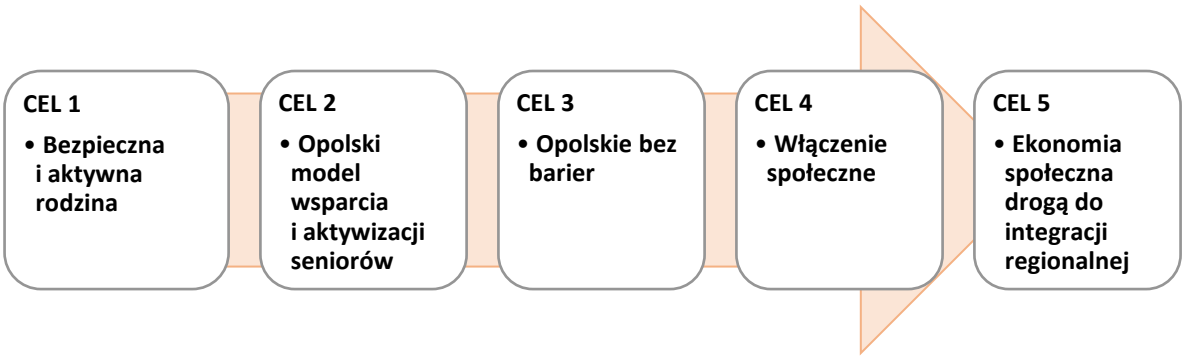

Realizacja celów zawartych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* przyczyni się do zrealizowania założeń Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016–2025, w szczególności celów: 1. Bezpieczna i aktywna rodzina, 2. Opolski model wsparcia i aktywizacji seniorów, 3. Opolskie bez barier czy 4. Włączenie społeczne. Oba dokumenty wskazują na konieczność podejmowania zintegrowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów w rodzinach oraz występujących zjawisk patologicznych. Mają one za zadanie wzmocnienie funkcji rodzin, poczucia bezpieczeństwa, rozwoju usług skierowanych do seniorów oraz zwiększenie ich udziału w życiu społecznym czy aktywizację społeczną i zawodową osób dotkniętych niepełnosprawnością.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004-2018

Cele *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* wpisują się w zakres następujących działań priorytetowych w obszarze pomocy społecznej:

- zabezpieczenie zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych jednostek i rodzin,
- zapobieganie i przeciwdziałanie marginalizacji oraz eksluzji społecznej grup i osób zagrożonych,

- wspieranie rozwoju samoorganizacji społecznej i różnorodnych form samopomocy,
- rozwój infrastruktury społecznej na terenie powiatu,
- wspieranie organizacji pożytku publicznego i przekazywanie im części zadań publicznych,
- rozwój nowych form pracy socjalnej,
- wspieranie powstawania alternatywnych form opieki dziennej nad dzieckiem, rodziną, osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Kierunki działań zdefiniowane w opracowanej Strategii w znaczący sposób nawiązują do wyżej wymienionych działań.

Strategia Rozwoju Gminy Brzeg na lata 2016-2022

Strategia Rozwoju Gminy Brzeg na lata 2016-2022 to kluczowy dokument, będący elementem strategicznego planowania rozwoju lokalnego. W ramach Strategii określone zostały następujące cele strategiczne:

1. Przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym
2. Rozwój gospodarczy miasta
3. Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni miejskiej
4. Ochrona środowiska naturalnego

Cele opracowanej Strategii są zgodne z działaniami Strategii Rozwoju Gminy Brzeg określonymi w ramach celu strategicznego 1. Przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym, celu operacyjnego 1.2 Efektywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz stymulowanie aktywności zawodowej i celu operacyjnego 1.3 Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej. Obie Strategie uwzględniają w swoich celach konieczność podjęcia działań zapobiegających powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego oraz postępującemu bezrobociu. Kluczowe znaczenie w procesie zwalczania niekorzystnych cech kapitału ludzkiego mają: wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej, integracja mieszkańców poprzez organizowanie i zachęcanie do uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach kulturalnych, a także wdrażanie działań aktywizujących.

8. FINANSOWANIE STRATEGII

Przewiduje się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* będą:

- budżet gminy Brzeg;
- dotacje z budżetu państwa;
- środki celowe funduszy krajowych;
- środki na realizację projektów systemowych i konkursowych z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;
- fundusze Unii Europejskiej;
- inne źródła.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane i zabezpieczane w corocznie sporządzanych planach budżetowych i w wieloletniej prognozie finansowej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022 jest dokumentem, w którym zdefiniowane zostały podstawowe działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych, zdiagnozowanych na terenie gminy Brzeg. Ich realizacja przyczyni się tym samym do poprawy warunków życia mieszkańców miasta i minimalizacji zagrożenia pojawiania się nowych problemów. Duże szanse na finansowanie działań o charakterze społecznym stwarzają środki unijne perspektywy 2014-2020, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego. Dlatego też gmina Brzeg będzie ubiegać się o finansowanie realizacji działań przewidzianych w niniejszym dokumencie również z dostępnych źródeł zewnętrznych.

9. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022 jest wieloletnim dokumentem, w którym określone zostały działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych, odgrywające duże znaczenie dla zapewniania bezpieczeństwa społecznego, szczególnie dla osób czy grup społecznych zagrożonych wykluczeniem z życia społecznego. Przyjęcie niniejszego dokumentu do realizacji jest istotne w aspekcie lokalnej polityki społecznej, a maksymalizację uzyskanych efektów zapewni skuteczny system planowania. Na system ten składają się sprawne wdrażanie założeń dokumentu, monitoring i ocena.

Rysunek 3. Przebieg procesu realizacji Strategii

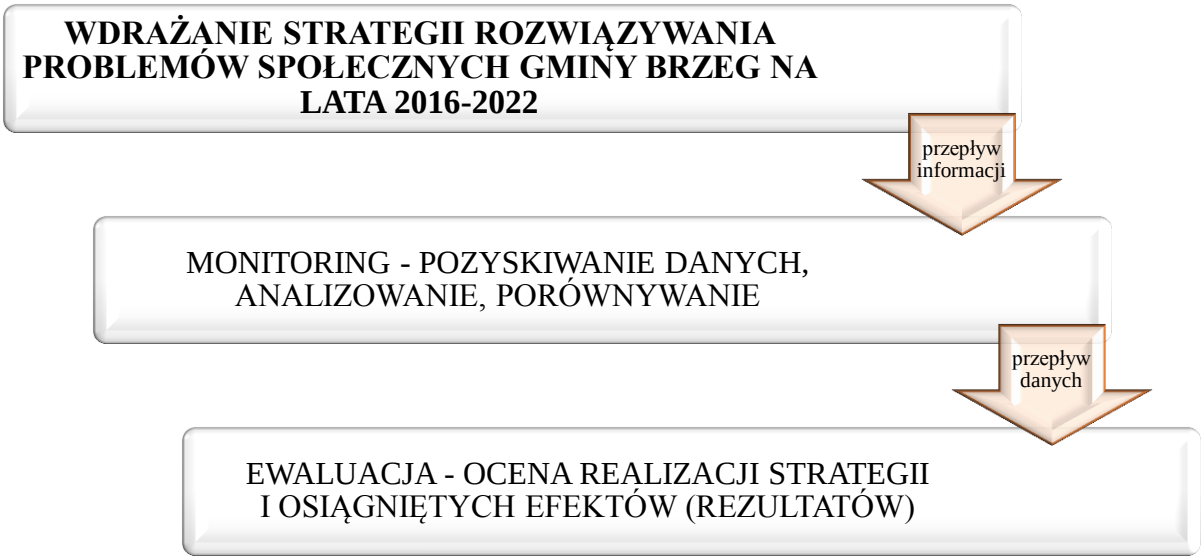

Źródło: Opracowanie własne

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i monitoring *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022* jest Burmistrz Brzegu. Działania zaplanowane w ramach Strategii będą wdrażane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzegu oraz inne podmioty realizujące zadania, wynikające z dokumentu, m.in.:

- placówki oświatowe,
- policję,
- instytucje kultury,
- ośrodki zajmujące się działalnością sportową,

- organizacje pozarządowe,
- placówki opieki zdrowotnej,
- inne podmioty świadczące usługi z zakresu pomocy społecznej.

Ważnym etapem procesu wdrażania jest monitoring, który polega na ocenie stopnia realizacji Strategii poprzez gromadzenie niezbędnych danych oraz ich analizowanie. Źródłem danych do monitoringu będą przede wszystkim wewnętrzne statystki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzegu oraz informacje pozyskane od podmiotów zaangażowanych w realizację założeń niniejszego dokumentu. Proces ten jest niezbędny do oceny skuteczności realizacji zaplanowanych zadań. Monitorowanie polega również na nadzorowaniu zgodności realizowanych projektów z postanowieniami Strategii. Systematyczny monitoring zapewnia właściwą kontrolę nad procesem wdrażania. Ważnym zadaniem będzie coroczne przygotowywanie raportów z realizacji postanowień Strategii, które przedkładane będą Radzie Miejskiej Brzegu.

Ewaluacja polega na ocenie stopnia oddziaływania postanowień Strategii na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Proces ten ma na celu ocenę efektywności świadczonych usług oraz stopnia osiągniętych rezultatów.

Ewaluacja zapewnienia skuteczności prowadzonych działań, zaangażowanie instytucji pomocy społecznej oraz innych podmiotów w rozwiązywanie problemów społecznych, wpływa na zwiększanie odpowiedzialności osób, które realizują działania z zakresu pomocy społecznej, a także nadzoruje zgodność podejmowanych działań z postanowieniami Strategii. Ewaluacja pozwala na obiektywny przegląd uzyskanych efektów, a w przypadku stwierdzenia takiej konieczności, dokonanie aktualizacji przyjętych założeń.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022 jest dokumentem otwartym, podlegającym bieżącym modyfikacjom, które są zależne od zmieniających się potrzeb społeczeństwa.

SPIS TABEL

Tabela 1. Lista obecności na konsultacjach społecznych w dniu 16.02.2016 r. sprawie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeg na lata 2016-2022”..... 4
Tabela 2. Liczba ludności wg grup wiekowych 13
Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego 15
Tabela 4. Wykaz placówek oświatowych, dla których organem założycielskim jest gmina Brzeg..... 17
Tabela 5. Liczba dzieci w przedszkolach oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjów 18
Tabela 6. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w gminie Brzeg.. 19
Tabela 7. Wyniki sprawdzianu uczniów kończących szkoły podstawowe w gminie Brzeg..... 19
Tabela 8. Średni wynik % sprawdzianu uczniów szkół podstawowych w gminie Brzeg w porównaniu ze średnimi wynikami dla powiatu i województwa w 2015 roku 20
Tabela 9. Średnie wyniki % egzaminu gimnazjalnego w gminie Brzeg w porównaniu z wynikami dla powiatu i województwa w 2014 i 2015 roku..... 21
Tabela 10. Dane odnośnie korzystających z pomocy materialnej oraz Programu Rządowego „Wyprawka Szkolna”..... 22
Tabela 11. Mieszkania komunalne w gminie Brzeg 29
Tabela 12. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej..... 31
Tabela 13. Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych..... 31
Tabela 14. Statystyka Punktu Pomocy Kryzysowej za 2014 rok..... 35
Tabela 15. Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach objętych pomocą społeczną z różnych powodów trudnej sytuacji życiowej..... 41
Tabela 16. Wydatki na zadania realizowane w ramach polityki społecznej z budżetu gminy..... 53
Tabela 17. Struktura przyjętych wniosków o pomoc społeczną 43
Tabela 18. Dane o osobach korzystających z pomocy i wsparcia..... 44
Tabela 19. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne 46
Tabela 20. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne..... 46
Tabela 21. Usługi pomocy społecznej..... 51
Tabela 22. Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej - zasiłek stały 47
Tabela 23. Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej - zasiłek okresowy 47
Tabela 24. Osoby otrzymujące zasiłek okresowy wg kryterium dysfunkcyjności..... 48
Tabela 25. Zasiłek celowy..... 48
Tabela 26. Osoby objęte świadczeniem pieniężnym oraz ich kwoty 53
Tabela 27. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych..... 49
Tabela 28. Inne rodzaje pomocy i świadczeń..... 50

Tabela 29. Stopień zagrożenia ubóstwem – dane szczegółowe 58
Tabela 30. Rynek pracy w gminie Brzeg 60
Tabela 31. Liczba złożonych wniosków i ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności..... 61
Tabela 32. Struktura osób niepełnosprawnych w Brzegu 62
Tabela 33. Rodziny zastępcze w gminie Brzeg..... 68
Tabela 34. Ujawnione przestępstwa wg wybranych kategorii w 2014 roku 70

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w Brzegu..... 12
Wykres 2. Ludność wg grup ekonomicznych 13
Wykres 3. Piramida wieku dla gminy Brzeg..... 14
Wykres 4. Przyrost naturalny i saldo migracji 15
Wykres 5. Wskaźniki skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w 2014 roku w gminie Brzeg w porównaniu z danymi dla powiatu, województwa i kraju..... 19
Wykres 6. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Brzeg, powiecie brzeskim oraz województwie opolskim w latach 2010 – 2014 27
Wykres 7. Budynki mieszkalne i mieszkania na terenie Brzegu..... 28
Wykres 8. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie Brzeg na tle powiatu brzeskiego i województwa opolskiego 42
Wykres 9. Wskaźnik deprywacji lokalnej – liczba osób korzystających z pomocy społecznej* na 1000 mieszkańców 44
Wykres 10. Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy – udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców 44
Wykres 11. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu ubóstwa..... 56
Wykres 12. Wskaźnik miernika rozwoju (stopień zagrożenia ubóstwem) dla gminy Brzeg..... 57
Wykres 13. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu bezrobocia..... 59
Wykres 14. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu niepełnosprawności 61
Wykres 15. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby 63
Wykres 16. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Brzeg z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych..... 64

Wykres 17. Liczba osób objętych procedurą Niebieskiej Karty 67
Wykres 18. Liczba ujawnionych przestępstw i wykroczeń w poszczególnych rejonach na terenie miasta Brzeg w 2014 roku 69

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Brzegu 8
Rysunek 2. Drzewo celów 75
Rysunek 3. Przebieg procesu realizacji Strategii 90

ZAŁĄCZNIK 1. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta Brzeg

Tabela 1.1. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta Brzeg, figurujących w *Ewidencji organizacji pozarządowych powiatu brzeskiego*

NAZWA	LOKALIZACJA
STOWARZYSZENIA REJESTROWE	
Automobilklub Brzeski	ul. Piastowska 27
Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzeskiej	Muzeum Piastów Śląskich Plac Zamkowy 1
Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Opolska Hufiec Brzeg	ul. Rybacka 5
Stowarzyszenie Drobnych Kupców w Brzegu	ul. Żeromskiego 21/1
Brzeski Klub Obywatelski „Solidarność”	Brzeg, Rynek Ratusz
Stowarzyszenie „PAX” Oddział Miejski w Brzegu	ul. Jagiełły 15/7
Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Ziemi Brzeskiej	Brzeg, Rynek 4
Opolski Komitet Obrony Lokatorów	ul. Morcinka 7/4
Stowarzyszenie Przedsiębiorców „ATUT”	ul. Sukiennice 2
OSP przy Nadodrzańskich Zakładach Garbarskich w Brzegu	ul. Krakusa 3
OSP w Nadodrzańskich Zakładach Przemysłu Tłuszczowego S.A. w Brzegu	ul. Ziemi Tarnowskiej
OSP przy Wrocławskich Zakładach Wyrobów Papierowych w Brzegu	ul. A. Krajowej 4
Brzeskie Stowarzyszenie Abstynenta „TAMA” w Brzegu	ul. Jana Pawła II 2
Brzeskie Stowarzyszenia Promocji Zdrowia	ul. Chocimska 7
Katolickie Porozumienie Centroprawicy w Brzegu	ul. Jana Pawła II 9
Brzeskie Stowarzyszenie Taksówkarzy Zawodowych	ul. Kwiatowa 4/2
Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Kraju Zarząd Wojewódzki im. Marszałka J. Piłsudskiego Zarząd Oddziału w Brzegu	ul. Piastowska 4
Stowarzyszenie Festiwalu Piosenki Angielskiej	ul.1 Maja 3/12
Towarzystwo Rozwoju Ziemi Brzeskiej	ul. Piastowska 14
Brzeskie Stowarzyszenie Chorych na SM	ul. 1 Maja 2
Stowarzyszenie Przyjaciół Biblioteki Katolickiej	ul. Jana Pawła II 9
Brzeskie Stowarzyszenie Gospodarcze	ul. Robotnicza 12
Brzeskie Stowarzyszenie Muzyczno-Literackie „U Studni”	ul. Pl. Zamkowy 1
Zrzeszenie Kupców Brzeskich	ul. Armii Krajowej 27
Mammograf	Rynek, Ratusz
Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Kościoła Pofranciszkańskiego w Brzegu	Rynek, Ratusz
Stowarzyszenie Polskich Akcjonariuszy „KAMA FOODS” Pracowników, Byłych Pracowników, Producentów Rzepaku	ul. Włościańska 7
Stowarzyszenie „Forum Gospodarki i Samorządności” w Brzegu	ul. Monte Cassino 17/1
Klub Integracji Twórczych „Stowarzyszenia Żywych Poetów”	Rynek, Ratusz /Galeria BCK/
Stowarzyszenie „Liga Brzeska”	ul. Robotnicza 18
Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział Brzeg	Rynek, Ratusz
Brzeskie Stowarzyszenie Przyjaciół dzieci z dysleksją i osób niepełnosprawnych „Szansa”	ul. Chorążych 13
Polski Związek Niewidomych Okręg Opolski, Koło w Brzegu	Sukiennice 2
Liga Ochrony Przyrody Oddział w Brzegu	ul. Piastowska 9
Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Potrzebującym	ul. Lechicka 5

NAZWA	LOKALIZACJA
Stowarzyszenie „Platforma Sprawiedliwości”	ul. Żeromskiego 13
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Brzeg	ul. Sukiennice 2
Oddział Powiatowy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Brzegu	ul. Jagiełły 23
Brzeskie Stowarzyszenie Romów i Miłośników Kultury Romskiej „Parni Ciercheń” – Biała Gwiazda	ul. Ofiar Katynia 20/3
Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Brzeskiej „Brega” przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu	ul. Ofiar Katynia 25
Stowarzyszenie Promocji Zdrowia Psychicznego „Menssana”	ul. Nysańska 4-6
Stowarzyszenie Przyjaciół 1 Brzeskiej Brygady Saperów „PIONIER”	ul. Piastowska 4
Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Brzegu	ul. Trzech Kotwic 11H
Stowarzyszenie „Samorządowe Porozumienie Prawicy”	ul. Ks. Jerzego II Piasta 4
Brzeskie Towarzystwo Radiotechniczne „DIPOL”	ul. Makuszyńskiego 10 lok.3
Związek Emerytów i Rencistów Pożarnictwa RP Koło w Brzegu	ul. Saperska 16
Stowarzyszenie Młody Brzeg	ul. 1 Maja 17/3
Stowarzyszenie prywatnych przedsiębiorców Halo Radio Taxi Brzeg	ul. Starobrzeska 4
Stowarzyszenie. „Zakon Kawalerów Orderu Złotego Jelenia”, Brzeg	Muzeum Piastów Śl., Plac Zamkowy 1
Brzeskie Stowarzyszenie Amazonek „BSA”	ul. Jagiełły 23/13
Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych Zarząd Koła nr 10 w Brzegu	ul. Robotnicza 10
Stowarzyszenie Miłośników Gołębi Pocztowych „Ziemia Brzeska” w Brzegu	ul. Kruszyńska 3
Stowarzyszenie Audytorów Energetycznych TERMOAUDYT	ul. Mickiewicza 8
Stowarzyszenie Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Francuskiej Oddział w Brzegu przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu	ul. Młynarska 12
Stowarzyszenie „Zdrowie” przy Medycznym Studium Zawodowym im. Hanny Chrzanowskiej w Brzegu	ul. Ofiar Katynia 25
Stowarzyszenie Pomocy Psychologicznej „Persona”	ul. Górnośląska 11
Brzeskie Stowarzyszenie Sportów Ekstremalnych „Boneless”	ul. Drzymały 3
Stowarzyszenie Wspierające Państwową Szkołę Muzyczną I st. im. Józefa Elsnera w Brzegu	ul. Piastowska 18
Stowarzyszenie na rzecz Utworzenia i Rozwoju Katolickiego Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Brzegu	ul. Ks. K Makarskiego 49
Brzeskie Towarzystwo Miłośników Zwierząt	ul. Wolności 23/14
Stowarzyszenie Polish Master Team	ul. M. Konopnickiej 108
Stowarzyszenie EDUKIDS	ul. Chrobrego 17
Towarzystwo Wędkarskie TROFEUM	ul. Szkolna 15/9
Stowarzyszenie Miłośników Miasta Brzeg, Powiatu Brzeskiego, Województwa Opolskiego ZAKOTWICZENI	ul. Lechicka 1/1
Brzeskie Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu	ul. Młynarska 12
Stowarzyszenie Pokój i Dobro	ul. Bohaterów Westerplatte 2/11
Klub Sportowy Koszykówki Stal Brzeg	ul. Oławska 2
Stowarzyszenie Mega Taxi	ul. Cisowa 18
Brzeskie Rodzinne Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Troska”	ul. Mossora 4
Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Brzegu	ul. Piastowska 4
Stowarzyszenie inicjatyw Społeczno – Kulturalnych „EUROPEUM”	ul. Tęczowa 15/3
Stowarzyszenie „Brzeg 4x4”	ul. Wileńska 41/13A

NAZWA	LOKALIZACJA
Towarzystwo Opieki nad Zabytkami	ul. Plac Zamkowy 1
Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru im. Św. Maksymiliana	ul. Pańska 1
Stowarzyszenie Marin Odrzańskich	ul. Sportowa 1
Stowarzyszenie „Życie”	ul. Ks. Makarskiego 29/1
Stowarzyszenie na rzecz poszukiwań i ratowania zabytków „Trybuni Historii”	Pl. Kościelny 2/23
STOWARZYSZENIA ZWYKŁE	
Stowarzyszenie Właścicieli Mieszkań Komunalnych w Brzegu	ul. B. Chrobrego 10/2
Stowarzyszenie "MARANATHA"	ul. B. Westerplatte 29/14
CMS- Chrześcijańska Misja do Studentów	ul. Sienkiewicza 29
Stowarzyszenie Osób Poszkodowanych przez Organy Administracji Państwowej oraz ZUS	ul. Oławska 79
Stowarzyszenie Amatorskiej Sieci Komputerowej „Martink”	ul. Ofiar Katynia 24b/27
Stowarzyszenie Rękodzieła Artystycznego	Rynek-Ratusz Galeria Sztuki Współczesnej
Stowarzyszenie MEGA-TAXI w Brzegu	ul. Ks. Makarskiego 8/14
Brzeskie Stowarzyszenie Wspólnot Mieszkaniowych	ul. Nysańska 1/7
Stowarzyszenie Myśli Samorządowej- SMS	ul. Oławska 21/3
Towarzystwo Miłośników Prus Lwowskich	ul. Zakonnic 2/9
Stowarzyszenie Zagrożona Wyspa	ul. Błonie 5
Oldtimer Club Poland	Brzezina 75a
Stowarzyszenie miłośników rzeki Odra miasta Brzeg	ul. Ks. Makarskiego 11/14
Forum Samorządowe	ul. Oławska 21/3
NGO – Stowarzyszenie Pomocy Osobom Pozwanym przez Firmy Windykacyjne – Stop Bezprawiu	ul. Żeromskiego 9/2-3
FUNDACJA	
Fundacja "Centrum Aktywnego Wsparcia"	ul. Wileńska 39/13
Fundacja "Rozwój"	ul. Jaśminowa 6
Fundacja na rzecz Osób Głuchych i Języka Migowego Oddział Opolski	ul. Nysańska 9/3
Fundacja "MARKO" NA RZECZ Osób Chorych i Niepełnosprawnych	ul. Trzech Kotwic 11
Fundacja Wspierania Inicjatyw Narodowych "ABC"	ul. Robotnicza 9/18
Fundacja Kultura-Integracja-Społeczeństwo	ul. Mjr. Sucharskiego 1/6
Fundacja Magnum Opus Brzeg	ul. Młynarska 12
Fundacja „Uskrzydleni”	ul. Rynek 17/9
Fundacja Pamięci Historycznej Ziemi Brzeskiej	ul. Plantowa 28
Opolska Fundacja Inicjatyw Gospodarczych i Społecznych ALMA PRUDENTIA	ul. Młynarska 12
STOWARZYSZENIA SPORTOWE	
Stowarzyszenie Modelarzy Opolszczyzny "FENIKS"	ul. Piłsudskiego 18/1
Ludowy Klub Sportowy "Merkury"	ul. Jana Pawła II 28
Klub Sportowy "PIAST"	ul. Sportowa 1
Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej "Zgoda"	ul. Chocimska 7
Towarzystwo Sympatyków Piłki Nożnej Miasta i Gminy Brzeg przy MKS "STAL"	ul. B. Chrobrego 15
Klub Żeglarski "Fala"	ul. Struga 8
Towarzystwo Krzewienia Koszykówki Młodzieżowej "BASKET"	ul. Oławska 2
Szkolny Klub Sportowy "Orlik" Brzeg	ul. Elektryczna 4/11
Młodzieżowe Towarzystwo Sportowe "Altis"	ul. 1 Maja 7

NAZWA	LOKALIZACJA
Brzeskie Towarzystwo Piłkarskie STAL Brzeg	ul. Sportowa 1
PZZ- Młodzieżowy Klub Baseballowy	ul. Poprzeczna 16
Cywilno-Wojskowy Klub Sportowy "Centrum Kolarskie- Opolszczyzna"	ul. M. Konopnickiej 54
Towarzystwo Sympatyków Piłki Ręcznej Dziewcząt	ul. Powstańców Śląskich 8
Stowarzyszenie "Szczypiorniak-Brzeg"	ul. Nysańska 7d/17
Klub Sportowy "ODRA"	ul. Sukiennice 2
Ludowy Miejsko-Gminny Klub Kolarski "Ziemia Brzeska"	ul. Wyszyńskiego 32a
Klub Karate Kyokushinkai "BUDO"	ul. Słowackiego 54/4
Brzeski Klub Strzelecki "POCISK"	ul. Sikorskiego 6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji organizacji pozarządowych powiatu brzeskiego